

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy a sportu

Teambuilding

jako forma spolupráce rodiny a mateřské školy

Diplomová práce

Autor:	Bc. Adéla Faltýnková
Studijní program:	N7531
Studijní obor:	Pedagogika předškolního věku
Vedoucí práce:	Růžička Ivan, PhDr. Ph.D.

Hradec Králové, 2017

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Adéla Faltýnková

Studium: P14P0238

Studijní program: N7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku

Název diplomové práce: **Teambuilding jako forma spolupráce rodiny a mateřské školy**

Název diplomové práce AJ: Teambuilding as a form of cooperation between family and kindergarten

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem diplomové práce je seznámení s teambuildingem jako formou spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou. V teoretické části se diplomová práce zabývá smyslem spolupráce rodiny a školy, charakteristikou teambuildingu a řadou vhodných aktivit pro zážitkové učení s jejich psychologickým a sociálním významem. Praktická část bude obsahovat pilotní výzkum na zjištění žádanosti teambuildingu v mateřských školách v České republice pomocí dotazníkového šetření a vypracovaný dvoudenní program využitelný v praxi.

ČAPEK, Robert. Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace. 1.vyd. Praha: Grada, 2013. 184 s. ISBN 978-80-247-4640-1 HERMOCHOVÁ, Soňa. Teambuilding. 1.vyd. Praha: Grada, 2006. 113 s. ISBN 80-247-1155-9 KIRCHNER, Jiří. Psychologie prožitku a dobrodružství: pro pedagogiku a psychoterapii. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2009. 135 s. ISBN 978-80-251-2562-5 ZAHRÁDKOVÁ, Eva. Teambuilding: cesta k efektivní spolupráci. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 173 s. ISBN 80-7367-042-9

Garantující pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Ivan Růžička, Ph.D.

Oponent: PhDr. Mgr. Martin Pěkný, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 12.1.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, pouze za odborného vedení vedoucího diplomové práce PhDr. Ivana Růžičky, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne .....

.....

Bc. Adéla Faltýnková

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Ivanu Růžičkovi, Ph. D. za odborné vedení a poskytování cenných rad v průběhu celé práce. Poděkování patří i mé rodině a přátelům za všestrannou podporu po celou dobu mého studia.

Anotace

Bc. FALTÝNKOVÁ, Adéla. *Teambuilding jako forma spolupráce rodiny a mateřské školy*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017, 92 s., Diplomová práce

Obsah této diplomové práce je zaměřen na spolupráci mateřské školy s rodinou formou zážitkové pedagogiky a teambuildingu.

Teoretická část se věnuje poznatkům z odborné literatury. Zabývá se smyslem spolupráce rodiny a mateřské školy a charakterizuje druhy a způsoby klasické spolupráce mezi těmito dvěma subjekty. Dále popisuje zážitkovou pedagogiku, zejména formu teambuilding. V neposlední řadě jsou uvedeny vhodné aktivity zaměřené na spolupráci a také způsob a postupy práce s těmito aktivitami.

V praktické části jsou vyhodnoceny výsledky z dotazníků, směřujících k učitelům mateřských škol na území České republiky. Dílčím úkolem bylo zjistit povědomí a žádanost teambuildingu v českých mateřských školách. Dále praktická část obsahuje dvoudenní program navržený pro učitele a děti z jedné třídy mateřské školy a jejich rodiče.

Klíčová slova: teambuilding, spolupráce, rodina, mateřská škola, zážitková pedagogika.

Annotation

Bc. FALTÝNKOVÁ, Adéla. *Teambuilding as a form of cooperation between a family and a kindergarten*. Hradec Králové: Faculty of Education University Hradec Králové, 2017, 92 pp., Diploma thesis

Content of this diploma thesis is focused on cooperation between kindergarten and family in a form of experience pedagogy and teambuilding.

Theoretical part is dedicated to knowledge from technical literature. It deals with the sense of cooperation of family and kindergarten and describes types and manners of classic collaboration between those two subjects. Furthermore it describes experience pedagogy, particularly the form Teambuilding. Last but not least are mentioned appropriate activities focused on collaboration as well as methods and workflows of these activities.

In practical part, questionnaires pointed to teachers of kindergartens in Czech Republic, are evaluated. The partial task was to find out the awareness and demand of teambuilding in czech kindergartens. In addition, the practical part contains a two-day program designed for teachers and children from one class of kindergarten and their parents.

Keywords: teambuilding, cooperation, family, kindergarten, experience pedagogy

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č.1/2013 (Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

Datum: .....

Podpis studenta: .....

Obsah

Úvod.....	11
TEORETICKÁ ČÁST	13
1 Rodina	13
2 Mateřská škola	15
3 Spolupráce rodiny a mateřské školy	17
3.1 Spolupráce rodiny a školy z pohledu společenského vývoje	17
3.2 Prvotní kontakt.....	20
3.3 Prostředky spolupráce rodiny a mateřské školy	22
4 Zážitková pedagogika	27
4.1 Prázdninová škola Lipnice	29
4.2 Modely zážitkové pedagogiky	30
4.3 Pedagogicko – psychologické aspekty zážitkové pedagogiky	32
5 Teambuilding	34
5.1 Co je teambuilding?	34
5.2 Cíle teambuildingu.....	35
5.3 Druhy teambuildingu	35
5.3.1 Stmelení kolektivu	36
5.3.2 Budování týmu	36
5.3.3 Koučink týmu.....	36
5.3.4 Vzdělávání zážitkem	37

5.3.5	Outdoorový trénink	37
5.3.6	Expedice a náročné projekty	37
5.3.7	Zábavné akce.....	37
6	Teambuilding a aktivity	39
6. 1	Příprava před aktivitou.....	39
6. 2	Vysvětlení aktivity a motivace týmu.....	39
6. 3	Ověření porozumění.....	40
6. 4	Provedení aktivity	40
6. 5	Rozbor aktivity.....	40
6. 6	Posilování učení	41
7	Činnosti, hry a vybrané aktivity	42
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	49
8	Cíl, úkoly a otázky výzkumu	49
8.1	Cíl výzkumu	49
8.2	Úkoly výzkumu	49
8.3	Výzkumné otázky	49
9	Metodika výzkumu.....	51
9.1	Charakteristika výběrového souboru.....	51
9.2	Organizace výzkumu.....	51
9.3	Metody získávání dat	51
9.4	Metody zpracování a vyhodnocení dat.....	52

10	Výsledky a diskuze	53
11	Závěry	72
11.1	Závěry empirického výzkumu.....	72
11.2	Závěry a doporučení pro teorii.....	75
11.3	Závěry a doporučení pro praxi	76
12	Dvoudenní program ke spolupráci rodiny a mateřské školy	77
13	Závěr	86
	Referenční seznam	87
	Přílohy	89

Úvod

Vzhledem k tomu, že dochází ke stále větším a častějším změnám ve společnosti, je nutná také proměna školy a jejího managementu. Škola by se tak měla stát nejstabilnějším prvkem a centrem společnosti. To, čemu se děti v mateřské škole naučí se stává odrazovým můstkem, na němž si dále budují životní dráhu. (Slavíková, 2003)

Výchova a vzdělávání v mateřské škole je v dnešní době, více než v minulosti, zaměřena na lidskou a etickou stránku člověka. Je zapotřebí, aby si škola budovala vlastní identitu, hledala nové myšlenky a formulovala a realizovala své cíle. Takovéto úkoly, však nemůže zvládnout jednotlivec. Přichází zde na řadu týmová spolupráce, komunikace a vedení lidí.

Spolupráce je však velice důležitá ve vztahu rodiny a mateřské školy. V návaznosti na tuto potřebu jsem jako téma pro svou diplomovou práci zvolila teambuilding jako netradiční formu spolupráce rodiny a mateřské školy. Teambuilding je forma zážitkové pedagogiky, která si v předškolní edukaci, v České republice, zatím nenašla své místo. Na druhou stranu, při práci s náctiletými a dospělými si již získala své obdivovatele a má za sebou velkou řadu úspěchů. Teambuilding je pro mne výzva a spatřuji v něm budoucnost v rámci fungování všech institucí od malých až po velké korporace. Každý z nás si potřebuje něco zažít, aby mohl spoustu věcí pochopit. Teambuilding umožňuje získávat zkušenosti, informace a vědomosti právě pomocí společných zážitků celé skupiny.

V teoretické části diplomové práce se dočtete základní informace o rodině a jejím fungování, dále také jaké kompetence má mateřská škola. Následně zmiňuji důležitost a formy dnešní spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou. Dále se diplomová práce věnuje historii a rozvoji zážitkové pedagogiky. Objevují se zde informace o vývoji Prázdňinové školy Lipnice, což je jeden z hlavních představitelů zážitkové pedagogiky v České republice. V neposlední řadě dochází k popisu teambuildingu a rozdělení podle typů programů. Uvádím zde i způsob práce s aktivitou. Co je potřeba před, v průběhu a po vykonání aktivity. Dále uvádím výčet vhodných aktivit a her převážně na rozvoj spolupráce, seznámení se a uvolnění napětí, z nichž jsou některé aplikovány ve dvoudenním teambuildingovém programu, který je uveden v praktické části diplomové práce.

V praktické části se také nachází výsledky celorepublikového výzkumu, který je založen na odpovědích učitelů z mateřských škol. Výzkum byl prováděn pomocí dotazníkového šetření s orientací na povědomí, znalost a žádanost teambuildingu v českých mateřských školách.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Rodina

Pedagogický slovník (Průcha, Walterová & Mareš 2009, s. 248) definuje rodinu takto: „Nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně – regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu.“ Rodina patří mezi významné činitele výchovy. Ovlivňuje rozvoj dítěte se všemi svými cíli, zájmy, zvyky, morálkou a sociálními vztahy uvnitř rodiny. Představuje základní tým v přirozeném prostředí. (Šmelová, 2004)

Člověk se do takového prostředí rodí. Nemá možnost výběru, proto je zapotřebí, aby se s tímto týmem sžil a naučil se v něm spolupracovat. Již při výchově v rodině můžeme mluvit o počátcích týmové práce – tzn. teambuildingu.

Funkce rodiny

Rodina plní spoustu funkcí, které mimo jiné popsal Helus (2007). Pro teambuilding a spolupráci mezi rodinou a mateřskou školou jsou nejdůležitější následující funkce:

- **Potřeba organické přináležitosti dítěte**

Dítě má potřebu někam patřit, důvěřovat, identifikovat se s někým. Přeneseně můžeme říci, že má potřebu být součástí týmu a mít tak životní jistotu. Má touhu se integrovat mezi lidi a následně se zde i projevovat.

- **Prostor pro aktivní projev, činnou seberealizaci a součinnost s druhými**

Dítě má potřebu se vyjadřovat, projevovat a jednat, být aktivní a činit na základě toho, že to umí a dělá to rádo. Protože jedině pomocí aktivního přístupu se seznamuje a sbližuje s lidmi i světem. Má možnost obohacovat nejen svůj život, ale i život ostatních.

- **Bezprostředně působící vzory a příklady**

Každý člověk, tedy i dítě, touží po tom stát se osobností. Učí se vidět osobnost v druhých i v sobě v nejrůznějších situacích. Dítě napodobuje jednání otce a matky a přemýšlí o jejich životě. Tím, že rodiče své děti chápou a dokáží se do nich vcítit, jim dávají příležitost vcítit se a pochopit druhého člověka.

- **Vstup do mezigeneračních vztahů a snaha hlouběji proniknout do chápání lidí různého věku, různého založení, různého postavení**

Dítě je včleňováno do širší rodiny. Vytváří si vztah s prarodiči, sourozenci, tetami, strýci. Rodina také pokládá základ pro tvorbu vztahů na půdě mimo rodinu. Mezi prvotní vztahy, které dítě vytváří samo za sebe, jsou vztahy s učitelkami a spolužáky v mateřské škole.

- **Navozování v dítěti představy o širším okolí, o společnosti a světě**

Dítě se seznamuje se světem profesí a různých občanských povinností. Setkává se s problémy a pokušením a učí se jim čelit. Rodina zde plní roli týmu a zázemí, díky kterému se dítě nebojí do těchto situací vstupovat, přijímat širší, složitý svět nebo se od něj distancovat.

- **Prostředí, kde se mohou svěřit, očekávat moudré vyslechnutí, radu a pomoc**

Tato funkce začíná být velice důležitá se vstupem dětí do školy. Nabývá významu v době, kdy se dítěti nedaří, zažívá krize a neúspěchy. Díky „útočišti“ v podobě rodinného zázemí dítě obavy a nejistoty překonává lépe.

Rodina představuje významné místo v životě a rozvoji dítěte. Jedná se o nejpřirozenější prostředí, které by mělo vytvářet příznivé podmínky pro rozvoj jedince. Mateřská škola by měla výchovu v rodině doplňovat, a právě proto je jejich spolupráce a komunikace velice důležitá. (Šmelová, 2004)

2 Mateřská škola

Zákon č. 561/2004 Sb, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v § 33 uvádí Cíle předškolního vzdělávání takto: „Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami“

Mateřská škola je důležitým činitelem pro celoživotní vzdělávání. Předškolní vzdělávání by mělo uspokojovat přirozené potřeby dítěte a rozvíjet tak jeho osobnost. S čímž souvisí zdravý psychický, sociální a tělesný vývoj dítěte. Rozvíjí se zde převážně elementární základy určitých kompetencí, které jsou důležité pro další vývoj jedince. Kompetence, které mateřská škola u dítěte rozvíjí jsou jmenovány v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. (Šmelová, 2004)

Kompetence předškolního vzdělávání

Rámcový vzdělávací program z roku 2004 uvádí klíčové kompetence v podobě výstupů. „V kurikulárních dokumentech jsou obecně formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění jedince.“ (RVP PV, 2004, s. 11)

Osvojování kompetencí je složitý a dlouhodobý proces, který právě v období předškolního vzdělávání začíná a dále pokračuje a dotváří se v průběhu celého života. Pro předškolní období jsou klíčové kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální a kompetence činností a občanské. Všechny tyto kompetence obsahují několik bodů, které značí úroveň jejich dosažení. Kompetence uvedené v RVP PV jsou brány jako dosažitelné pro dítě ukončující předškolní vzdělávání a nastupující do vzdělávání základního. (RVP PV, 2004)

V rámci předškolního vzdělávání však nejsou tyto kompetence důležité jen pro děti. Pokud nedisponuje učitelka mateřské školy nebo rodič některou z těchto kompetencí na potřebné úrovni, dochází k různým problémům. Při spolupráci s rodinou jsou důležité všechny jmenované kompetence. Teambuilding, a s ním spojené aktivity, jsou dobrou cestou, jak dosáhnout v těchto kategoriích vyšší úrovně. Prohloubit své vědomosti, dovednosti a schopnosti tak, aby spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou byla efektivní a příjemná.

3 Spolupráce rodiny a mateřské školy

Spolupráce a vztah mezi rodinou a mateřskou školou je velice složitý proces. Rodina a mateřská škola se v mnoha faktorech odlišují, což ovlivňuje vztahy mezi těmito organizacemi. Mezi faktory ovlivňující vzájemné vztahy patří odlišné povinnosti, míra požadavků, organizace času, očekávání a priority, ale také formálnost a uspořádání prostoru. (Čapek, 2013)

Základem pro dosažení společného cíle je, aby tyto dvě instituce spolupracovaly a byly v dobrém vztahu, i přes jejich odlišné funkce. Jasné požadavky, vstřícná komunikace a tolerance jsou pilíře, na kterých se tento vztah buduje. „Vzájemné vztahy rodičů a školy zpětně ovlivňují spokojenost dítěte, rodičů a pedagogů.“ (Pohnětalová, 2015, s. 7)

RVP PV (2004) uvádí spolupráci s rodiči jako vyhovující, jestliže dojde k plnění několika podmínek. Ve vztazích mezi učiteli a rodiči by měla panovat důvěra, otevřenost a vstřícnost, respekt a oboustranné porozumění. Obě strany spolupracují na základě partnerství. Pedagogové se snaží porozumět potřebám jednotlivých rodin. Dochází k pravidelnému informování ze strany učitelů a k následnému domlouvání se s rodiči o postupu při výchově a vzdělávání. Mateřská škola jedná tak, aby zachovala soukromí rodiny, a nezasahuje do jejich života. Nabízí rodinám poradenský servis a pomáhá jim v péči o dítě. Rodiče se mohou podílet na vzdělávání a výchově v mateřské škole různými způsoby.

„Mateřská škola spolupracuje se zákonnými zástupci dětí a dalšími fyzickými či právnickými osobami s cílem vyvíjet aktivity a organizovat činnosti ve prospěch rozvoje dětí a prohloubení vzdělávacího a výchovného působení mateřské školy, rodiny a společnosti“ (Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů v § 1 odst. 1).

3.1 Spolupráce rodiny a školy z pohledu společenského vývoje

Spolupráce rodiny a školy prošla od minulosti spoustou velkých změn. Úloha rodičů i školy se mění, jelikož společnost, a s ní i rodina a škola, se neustále vyvíjí. I přes to, že vývoj školy jako instituce je oproti jiným institucím pomalejší, se v posledních letech

její vývoj zrychluje. Helus (2007) označil školu jako tzv. „línou instituci“, což znamená, že se jedná o instituci izolovanou, uzavřenou a neochotnou reagovat na aktuální potřeby doby.

Před rokem 1989 byla škola vnímána jako organizace, ve které se kultivovala výchova a rozvíjelo vzdělávání dětí. Škola nevyžadovala po rodičích, aby se jakkoliv zapojovali do procesu vzdělávání a chodu školy. V socialistické společnosti se jednalo o dvě zcela odlišné a nezávislé organizace, které působily na osobnost dítěte. Předpokládalo se, že socialistické školství zaměstnává odborníky, kteří jsou plně odpovědní za vzdělávání dětí, tudíž se nevěnovala žádná pozornost vztahům mezi školou a rodinou. Existovalo sdružení rodičů a přátel škol, které plnilo pouze funkci oficiální. Jejich úlohou bylo například plánování a organizování pionýrských táborů či účast na třídních schůzkách. „Typické bylo, že se učitelé obávali rodičů a rodiče se obávali učitelů.“ (Průcha, 2005, s. 420) Ve spolupráci rodiny a školy byl uplatňován autoritativní přístup, ze strany učitelů. Jednalo se o odborníky, kteří vědí, jak řídit vzdělávání. Tím se rodiče dostali na pozici laika, a byli tak na podřízené roli vzhledem ke škole a učitelům. Nebyli oprávněni nijak zasahovat do vzdělávacího procesu, což bylo vnímáno jako nástroj a cesta ke zlepšení výsledků dětí.

70. léta dvacátého století jsou řadou odborníků označována jako období většího respektu rodičů. Učitelé byli vyzýváni k tomu, aby věřili, že rodiče jsou důležitou součástí vzdělávání dětí. Hrají významnou roli v celém procesu. Spolupráce a vzájemná důvěra je tak nezbytná. (Pohnětalová, 2015)

90. léta dvacátého století, období začátků demokratické společnosti, jsou pro vzdělávání v České republice velice důležitá. Došlo ke spoustě zásadních změn. Začaly se zakládat nestátní školy, víceletá gymnázia a došlo také ke svobodnému výběru školy. (Walterová, 2006)

Po roce 1989 byla v České republice aktuální transformace vzdělávací soustavy, která s sebou nesla realizování spousty projektů a návrhů ke změně vzdělávacích cílů, obsahů a vztahů vzdělávání. „Vzdělávání by mělo vytvářet předpoklady pro celoživotní učení a poskytovat dostatečnou orientaci v měnícím se světě rozvíjením klíčových kompetencí potřebných pro život.“ (Pohnětalová, 2015, s. 15) Na základě školského zákona vznikly Rámcové vzdělávací programy, které posílily roli školy. Tyto změny

přinesly také velká očekávání ze strany školy, a to také v oblasti uspořádání vztahů s rodiči. (Pohnětalová, 2015)

Postavení rodičů vzhledem ke škole bylo popsáno v devadesátých letech především v anglické literatuře.

- **rodič jako klient – zákazník**

V tomto případě se jedná o roli, kdy je rodič spíše pasivní příjemce služeb školy, kterou si jako klient objednává. Služba je zde vzdělávání dítěte a rodič nemá velkou možnost do tohoto procesu zasahovat. Může však ovlivnit výběr školy a tím pomoci se zlepšováním kvality a nabídky škol.

- **rodič jako partner ve vzdělávání**

Rodiče a škola jsou zde plnohodnotní partneři a společně rozhodují o různých záležitostech. Obě dvě strany jsou plně odpovědní za vzdělávání dítěte.

- **rodič jako občan**

Jedná se zde o vztah mezi státní institucí a občanem, který je závislý na legislativních podmínkách. Předpokládá se plnění určitých povinností a uplatňování vlastních práv.

- **rodič jako problém**

Šed'ová (In Rabušicová, 2004) popisuje roli rodiče jako problém ve třech podobách. Rodič, který udržuje se školou minimální kontakt, je nazýván jako rodič nezávislý. Rodič špatný, je takový, který nejeví o vzdělávání a školu velký zájem. Většinou ji ignoruje a nepodporuje. A v poslední řadě je zde rodič snaživý, který u řady učitelů vzbuzuje pocit ohrožení. Snaží se spolupracovat a zajímat se o výchovně vzdělávací činnost.

Šed'ová (2009) se zmiňuje o změně vztahu mezi školou a rodinou po roce 1989, a to v důsledku demokratických procesů. Rodiče se stávají partnery a vztah mezi školou a rodinou je považován za součást rodičovských práv.

Problémem v komunikaci a spolupráci školy a rodiny může být i fakt, že rodiče a prarodiče dětí mají své vlastní zkušenosti se vzděláváním. Každý si na základně svých zkušeností odvozuje a představuje vzdělávací situace ve škole a také to, jak vypadá,

či by měla vypadat, spolupráce mezi školou a rodinou. Jedná se však pravděpodobně o názory a zkušenosti, které odpovídají škole v totalitním režimu. Což se nepotkává se současnou „otevřenou“ školou, a může tak dojít k problémům v porozumění mezi oběma stranami. Stereotypní pohled na rodiny je často problém, který visí na straně školy a učitelů. Učitelé mají často pocit, že vědí, co rodina chce a co očekává. Nemusí to být ovšem pravda. Rodiny jsou odlišné v různých oblastech. Dokonce i v tom, jaké jsou jejich zájmy, potřeby a přání. Nesprávný nebo nedostatečný obraz o rodinách s sebou může přinést jejich nechtěné znevýhodnění. (Rabušicová, 2004)

3.2 Prvotní kontakt

Ve většině případů se rodiče nejdříve setkávají s ředitelkou či zástupkyní mateřské školy. Jedná se zde spíše o kontakt ve formální podobě. Poté následuje první oficiální schůzka rodičů s učitelkami. Příjemná atmosféra pohody a přátelského kontaktu je pro začátek velice důležitá. Rodiče by se měli cítit vítáni, jako hosté. V nejlepším případě by si učitelé měli najít čas i na každého rodiče zvlášť, a to individuálním rozhovorem, ve kterém se budou snažit mluvit o důležitých záležitostech. Rodiče nesmí mít z projevu učitelky pocit, že se je snaží odbývat. Při rozhovoru se učitelé snaží zjistit co nejvíce informací o dítěti, avšak nesmí se opomíjet také pocity, obavy a očekávání rodičů. Takovýmto rozhovorem se začíná utvářet vztah mezi rodinou a školou. (Lažová, 2013)

Obsah prvního setkání

Při prvním setkání rodiny a mateřské školy jsou 3 velice důležité oblasti sdělení, které pomohou budoucí spolupráci a komunikaci mezi těmito dvěma institucemi.

- **Výchovná filozofie a režim mateřské školy**

Vzhledem k tomu, že je každá mateřská škola jiná, ať už vybavením, atmosférou či zaměřením, je třeba vše rodičům pořádně vysvětlit. Rodiče očekávají, že se vše ohledně chodu mateřské školy dozvědí co nejdříve. Je to tak jednodušší nejen pro ně, jako „nováčky“, ale také pro učitelky, především z hlediska organizačního. Trendem dnešní doby jsou také „kroužky“ – tzv. nadstandartní aktivity. Většina rodičů je přímo vyhledává, i přes to, že děti dělají veškerou náplň „kroužků“ v běžných aktivitách

a průběžně během celého pobytu v mateřské škole. I to je zapotřebí sdělit rodičům. Učitelé by měli rodičům přiblížit svůj způsob vedení dětí, styl práce ale také jejich zaměření.

- **Pomoc ze strany rodičů**

Zde se poprvé vyzývají rodiče k určitému způsobu spolupráce. Každý má radost, když může pomoci a být tak někomu užitečný a prospěšný. Stejně tak i rodiče. V tomto případě může každý pomoci různým způsobem. Někteří z rodičů mohou ostatním udělat například přednášku, pomoci sponzorským darem nebo opravou závad. Spolupráci a komunikaci rozvíjí společné akce s rodiči. Při takovýchto akcích se mohou rodiče také spolupodílet. Společně vytvoří program, zajistí dopravu či poskytnou zajímavé podněty. Zde se jim otevírá velký prostor pro kreativitu a seberealizaci. Spolupráce na této úrovni prospívá také k tomu, aby rodiče vnímali školství jako aktivní instituci, do které mohou sami zasahovat a ovlivňovat ji, čímž přispějí i lepšímu vztahu samotného dítěte k mateřské škole.

- **Forma a intenzita podávání informací**

Každý rodič si přeje být informován v jiných intervalech a s odlišnou intenzitou. Je zapotřebí se tak s rodiči na tomto domluvit a předcházet tak, nechtěným komunikačním bariérám. Například úzkostné matky vyžadují častější podávání informací a zároveň chtějí vědět, že je zde možnost se kdykoliv na dítě zeptat. Při komunikaci s rodiči je zapotřebí dodržovat určitá pravidla. S rodiči mluvíme v soukromí. Je nutné zajistit, aby rozhovor nikdo neslyšel, a to ani dítě, o kterém je rozhovor veden.

V některých případech rodiče netuší, že mateřská škola potřebuje a vyžaduje zpětnou vazbu. Pro zlepšení vztahů a zkvalitnění vzdělávací činnosti potřebují učitelé vědět, co dítě o škole a zážitcích v ní vypráví. Žádané jsou jak pozitivní, tak i negativní zážitky z mateřské školy. Rodiče musí mít v učitelku důvěru a naopak.

Těmito malými krůčky se začíná vytvářet vztah mezi rodinou a školou. Rodiče se učí, že s mateřskou školou musí komunikovat a spolupracovat. Důvodem k tomu je zdravý vývoj dítěte. (Lažová, 2013)

3.3 Prostředky spolupráce rodiny a mateřské školy

Prostředky spolupráce rodiny a mateřské školy vychází z běžné praxe samotných škol. Jednotliví autoři mají odlišné názory na tyto formy a informace. O různých způsobech komunikace a spolupráce můžeme najít v různých publikacích.

Ludmila Šprachtová rozděluje prostředky spolupráce do tří základních skupin.

1. Informativní prostředky

Převážně se jedná o první setkání s informacemi o škole. Jsou pro rodiče, kteří se chtějí dozvědět potřebné informace, ať už jako potencionální rodiče dětí, které do mateřské školy nastoupí nebo stávají rodiče žáků.

- **Webové stránky mateřské školy**

Převážná většina mateřských škol již dnes využívá vlastní webové stránky, kde podává veřejnosti základní informace. Mateřská škola si takto vytváří „reklamu“ a láká tak potencionální rodiče pro zápis nových dětí. Informace na webových stránkách by měly být zajímavé, atraktivní, přehledné a logické. Rozhodně by však měly být pravdivé. Objevují se zde informace stálé, ale i krátkodobé, které se mění podle aktuální situace. Mezi ty, které je zapotřebí pravidelně aktualizovat, řadíme například chystané akce či jídelníček.

- **Informační letáky**

Stejně jako na webových stránkách, i zde by měly být poutavé základní informace o mateřské škole. Nemělo by chybět zaměření mateřské školy, dny otevřených dveří, kontakty i úřední hodiny ředitelky mateřské školy pro veřejnost.

- **Školní časopis**

Pro některé rodiče je jednodušší a přínosnější si aktuality a zajímavé informace přečíst v tištěné podobě. Tudíž upřednostňují školní časopis před hledáním informací

na internetu. Pomocí školního časopisu může také docházet ke vzdělávání rodičů, a to poukázáním na odborné problémy. Lze jej využít jako formu osvěty mezi rodiči. Jedná se o prostředek, do kterého mohou rodiče také zasahovat a přispívat svými náměty, podněty, a hlavně zkušenostmi s mateřskou školou.

- **Nástěnky**

Rodiče se s nimi setkávají v každodenním kontaktu. Jsou zpřístupněny v prostorách mateřské školy jako jsou šatny a chodby. Bývají na nich nejen důležité informace pro rodiče, např. platby školného a stravného, řád mateřské školy, ale také práce dětí, průběh dne a nadcházející akce. Velice důležitý faktor, ovlivňující funkčnost nástěnek je, kde se nástěnky nacházejí a v jaké podobě.

- **Schůzky s rodiči**

Schůzka rodičů s učitelkami či ředitelkou mateřské školy je velice důležitá z pohledu rodiče v tom, že se jedná o situaci, kdy lze volně diskutovat, pokládat otázky a řešit problémy. Informace rodičům nejsou pouze sdělovány. Dochází k diskuzi a mohou získat i názory dalších rodičů. Otázky, týkající se třídního vzdělávacího programu i organizačních záležitostí školního roku, je možno řešit při třídních schůzkách. V mateřské škole může působit také občanské sdružení, které na svých schůzkách projednává výši příspěvku na školní rok, změny stanov i hospodaření s finančními prostředky sdružení.

- **Úřední hodiny ředitelky školy pro veřejnost**

Ředitelka školy by měla být ve vymezeném čase k dispozici rodičům a veřejnosti. Mohou tak přijít pro různé informace, se stížností, pochvalou, upozorněním či řešit problém. Mateřská škola v čele s ředitelkou využívá následně všechny informace k plánování, řešení problémů či zlepšování kvality školy.

- **E-mail**

V dnešní době se stává stále oblíbenějším způsobem kontaktu s mateřskou školou e-mail. Rodiče jej využívají pro omluvy dítěte, zasílání fotografií, kladou otázky a informují školu o nezbytných záležitostech dítěte.

2. Zážitkové prostředky

Pro navázání kontaktu a spolupráci mezi rodinou a mateřskou školou mají na rozdíl od prostředků informativních větší vliv. Posiluje se tak vzájemný vztah nejen mezi učitelkami a rodiči, rodiči a dětmi, ale také mezi rodiči dětí vzájemně. Může zde vzniknout přátelství, které se přenáší i do soukromého života mimo mateřskou školu.

- **Adaptace dítěte na mateřskou školu**

Pro děti nastupující do mateřské školy bývá nějaká forma adaptace na mnohých školách samozřejmostí. Děti zde potřebují toho, kdo je jim blízký, což zpravidla bývá maminka. V posledních letech se však zúčastňují častěji i otcové, či celá rodina. Funkce adaptace dítěte je zvládnout první zátěžovou situaci v životě dítěte, odloučení od rodiny. I v tomto případě se vytváří vztahy mezi rodiči a učiteli. Zde se pokládají první kameny důvěry, jistoty a bezpečí, které by měli rodiče cítit vzhledem k mateřské škole a jejího působení na dítě. Rodiče mají při adaptaci také možnost poznat ostatní děti z mateřské školy a jejich rodiče. Mohou tak společně komunikovat a řešit problémy.

- **Společné oslavy**

Společné oslavy nejsou jen přehlídka dovedností a znalostí dětí. Účelem je zapojení rodičů do společných činností s dětmi s cílem mít společný zážitek. Určitá roční období nabízejí spoustu příležitostí k takovýmto setkáním. Mezi nejčastější patří období Vánoc, Svátek matek, Velikonoce, Den dětí apod.

- **Společné výlety**

Stejný cíl jako společné oslavy mají také společné výlety. Výlet rodičů, dětí a učitelů příslušných tříd je intenzivní společná zážitek a skýtá spoustu příležitostí ke spolupráci a komunikaci.

- **Společné činnosti**

Do společných činností řadíme oslavy, výlety a další činnosti, které dělají rodiče, děti a učitelé společně. V řadě mateřských škol to bývají různé dílny s rodiči, předčítání pohádek před spaním, loučení se s předškoláky.

3. Hodnotící prostředky

Hodnotící prostředky můžeme rozdělit do dvou podkategorií. Podle toho, komu přináší více důležitých informací a jsou tak větším přínosem. Prvním podskupinu tvoří rodiče a druhou mateřská škola.

- **Rozhovory o dětech**

Řadí se do podskupiny pro rodiče, kteří získávají informace o svém dítěti od profesionála v podobě učitele mateřské školy. Dozvídají se, co dítě zvládá nebo jestli jsou u něj dostatečně rozvinuty klíčové kompetence. S těmito informacemi mohou společně s učiteli pracovat a posílit rozvoj dítěte. Zde je nutnost kladného vztahu a vzájemné důvěry mezi rodinou a školou, aby rodiče dobře přijímali informace o svých dětech. V praxi se často stává, že rodina nepřijme doporučení učitelů, nechtějí si přiznat problém a odmítají jej řešit.

- **Portfolia dětí**

Portfolia jsou také zařazena do skupiny pro rodiče. Jedná se o soubor prací dítěte, kde se objevují také poznámky o chování dítěte, jeho výrocích, vývoji kresby i vstupní dotazník.

- **Dotazníky**

Dotazníky plní funkci autoevaluační a jsou přínosem pro mateřskou školu. Většina mateřských škol podává dotazník rodičům jedenkrát či dvakrát ročně, a to na začátku a na konci školního roku. Obsahuje otázky, které se týkají toho, co mateřská škola potřebuje řešit, co ji zajímá, za účelem zlepšování kvality předškolního vzdělávání.

O podobných formách spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou mluví ve své publikaci *Dítě a mateřská škola*, také Soňa Koťátková (2008). Zmiňuje zde dny otevřených dveří, třídní schůzky, konzultace s učiteli mateřské školy, besídky, výstavy prací dětí, ale také spoluúčast při výletech a jiných akcích třídy. Stále častější bývají návštěvy mateřské školy v průběhu dne. Převážně v ranních hodinách při příchodu. Dochází tak k příjemné a klidné adaptaci na prostředí mateřské školy nenásilnou formou.

Třídní schůzky, společné akce, nástěnky, vývěsky, e-mail, webové stránky školy a provozní záležitosti jsou formy a metody ke komunikaci a spolupráci rodiny a školy podle Lažové (2013).

Každá mateřská škola nabízí dostatek příležitostí ke společnému setkávání ve formálních i neformálních podobách. Nabídky akcí a příležitostí se v každé škole liší, avšak můžeme říci, že se jedná o přibližně stejné aktivity a formy spolupráce. Je tedy důležité, jak s ní rodiče naloží. Otázkou dále zůstává, zda „standardní“ nabídka spolupráce je dostačující, očekávaná, vyhovující a účelná.

4 Zážitková pedagogika

„Výchova není v tom, poučovat lidi nebo jim dělat kázání, ale dát jim příležitost, aby sami mysleli, sami srovnávali.“

Karel Čapek

Zážitková pedagogika a její vymezení se objevuje v české literatuře již od roku 1992. Vážanský, který svou publikaci opírá o německé prameny, uvádí principy zážitkové pedagogických prostředků. Klade důraz na přímou zkušenost, skupinovou dynamiku, přiblížení životní realitě, zpětné hodnocení a možnost získání hraničních zážitků. Při čemž se hlavní aktivity zážitkové pedagogiky odehrávají v přírodě. Během let se zážitková pedagogika objevovala v diplomových pracích či publikacích, ve kterých byla jako doplněk či vedlejší téma. (Neuman, 2013)

I. Jirásek v roce 2004 publikoval teoretickou koncepci zážitkové pedagogiky (ZP). „ZP je přístup ke vzdělání založený na vyšší schopnosti lidské paměti vstřebávat informace, jejichž vnímání je provázeno intenzivní emocí. Je to záměrné vytváření situací, v nichž se předpokládá intenzivní prožívání, a následná pedagogická práce s těmito prožitky (zpětná vazba)“ (Neuman, 2013, s. 9).

Hanuš & Chytilová (2009) se zážitkové pedagogice věnují ve své knize Zážitkové pedagogické přístupy. Prožitek, zážitek a zkušenost jsou slova, která česká zážitková pedagogika nejvíce zdůrazňuje. Vše je přitom zprostředkováno pomocí plánovaných a uváděných situací v podobě hry. Celý proces je následně hodnocen a zpracován. Tento postup dělá českou zážitkovou pedagogiku jedinečnou a originální. Cílem je vždy rozvoj osobnosti a jedince v různých aspektech, více než získání dovedností a vědomostí. Autoři uvádí znaky prožitku, díky kterým se snaží zážitková pedagogika působit na celou osobnost člověka, včetně emocionální složky.

- **Nenahraditelnost**

Prožitek je zaměřen na jedinečnou událost v lidském životě, která je časově i prostorově ohraničena.

- **Jedinečnost**

Prožitek nelze zaměnit s jiným. Jedná se vždy o jednotlivou událost a člověk jej nemůže nahradit jinou událostí.

- **Individuálnost**

Na základě individuálních zkušeností a zážitků prožívá každý danou situaci jiným způsobem. Prožívání je ovlivněno individuálním rozvinutím složek osobnosti.

- **Intencionálnost**

Prožívaná událost je spojena s jedincem, který ji prožívá. Tudíž je prožitek neoddělitelný od obsahu.

- **Nepřenositelnost**

Jedná se o prožitek, který nelze přenést na jinou osobu, díky komplexnímu zapojení všech složek osobnosti. Prožitek je individuální záležitost s možností sdělit jej pouze na základě ochuzení a zploštění. Pokud se pokusíme zážitek přenést na posluchače, nikdy se nestane jeho zážitkem. Prožívání nelze nahradit pouze sluchovým či vizuálním vnímáním.

- **Komplexnost**

Při získávání prožitku nemůžeme oddělit racionální a emocionální zaujetí. Proto se jedná o komplexní proces.

4.1 Prázdninová škola Lipnice

Specifikem prázdninové školy Lipnice je využívání zážitkové pedagogiky pro období adolescence a pozdní adolescence. Kořeny této školy sahají hluboko před rok 1964, avšak oficiální vznik je datován rokem 1977.

Historie a vznik PŠL

V letech 1964 – 1967 a také 1968 – 1970 byly nejdříve pořádány první „Tábornické školy“, kde se objevují prvky zálesáctví a sportování. Následně se v letech 1970 – 1976 začaly rozvíjet a budovat projekty, které vznikly na základě myšlenky japonského architekta Kenzo Tance. Kenzo říkal, že příroda by měla být oživena jako místo lidské tvořivosti. Projekt Pokus pro dvacet (1970) je jedním z prvních experimentů. Otevřel nové experimentální středisko na Lipnici pro lidi ve věku 16 – 24 let. Uplatňuje se zde intenzivní rekreační režim, který spojuje činnosti pohybové a činnosti zprostředkovávající kulturní hodnoty.

Naprosto jiný koncepční model s názvem Gymnasion, vznikl v roce 1971. Jeho autoři se nechali inspirovat myšlenkou antického Řecka, kterou je prosazování životní harmonie. Experiment Gymnasion je naplněn sporty v přírodě, uměleckými činnostmi, podněty pro řízení vlastního rozvoje, hrami a činnostmi v přírodě. S tímto programem také vznikají větší nároky na vedoucí a instruktory. Museli uplatňovat zásady pedagogiky, skupinovou a individuální psychologii, ovládat improvizaci, být objektivní a kulturně i fyzicky vysoce vyspělí.

Mezi další projekty, které experimentovaly se zážitkovou pedagogikou, jsou například Lesní sportovní škola, Řeka pod horou, Projekt Jeseníky a Konkurz ducha a těla. Do tohoto období můžeme zařadit vznik základního konceptu české zážitkové pedagogiky, který je stále rozvíjen.

Prázdninová škola vznikla v dubnu 1977 v Praze v čele s psychologem Allanem Gintelem, a to na základě výsledků celostátního semináře s tématem „rozvoj moderních forem pobytu v přírodě a turistiky“. Cílem Prázdninové školy byl rozvoj nových forem rekreace, pobytu a výchovy v přírodě pro členy SSM (školící, metodické

a experimentální centrum). Během let se škola obohacovala vlastními zkušenostmi o nové metody a programy, a stala se tak prostředním hledání a experimentů.

„PŠ špěla postupně k budování alternativního hnutí, které se snažilo čelit duchovní prázdnotě, odcizení a mechanickému stereotypu materiální spotřeby prostřednictvím nejrozličnějších výchovných metod a zajímavě komponovaných programů, které prokazatelně neměly u nás ani ve světě obdoby (málo strukturované hry, inscenační hry, sociodramata aj.)“ (Hanuš & Chytilová, 2009, s. 16).

Název Prázdninová škola Lipnice byl vytvořen na základě místa konání projektů v přírodě (Lipnice nad Sázavou), ale také díky tamnímu génio loci, který instruktory neustále motivoval a byl pro ně inspirací.

V únoru 1990 se stává Prázdninová škola Lipnice samostatným občanským sdružením. Červen 1991 je pro školu důležitým obdobím. Je přijata do mezinárodní pedagogické organizace s názvem Outward Bound.

Během let si PŠL (Prázdninová škola Lipnice) vytvořila vlastní pojetí zážitkové pedagogiky. Vytváří si vlastní jednorázové, 3 – 18denní výchovné nebo rekreační projekty, které jsou určené převážně adolescentům a starším adolescentům. Jejím specifikem je důraz na skupinovou a osobnostní dynamiku, dramaturgie projektů, vytváření příběhů, rolí a postav. Snaží se vyvolat ojedinělý zážitek ve smyslu sebepoznání a seberozvoje. (Hanuš & Chytilová, 2009)

4.2 Modely zážitkové pedagogiky

„The Mountains Speak for Themselves“

Model zážitkové pedagogiky, který nechává účastníka samostatně se rozhodnout, zda a jakým způsobem zpracuje své zkušenosti. Úkolem vedoucího bylo stát v pozadí a být fyzickou jistotou, dávat prostor a čas pro získání zkušeností. Byli to pouze experti v situacích v divočině, ne však poradci s diskuzní funkcí. Jednalo se o kurzy delšího charakteru. Probíhaly 4 týdny, což znamenalo velkou možnost, že se účastníci setkají s klíčem k zážitkům.

Vzhledem k délce kurzu se však model jeví málo efektivní. Účastníci nemusejí natolik cíleně pracovat, jelikož mají spoustu času. Nepřistupuje se zde ve velké míře na konkrétním jednání a jejich změn, stejně jako ke specifickým cílům skupiny a jejich požadavkům i problémům.

„Outward Bound Plus“

Účastníci se v tomto modelu učí přenést zkušenosti získané na kurzu do běžného života a všedních dnů. Důležitou roli hraje reflexe, která vyzdvihne zážitky do vědomí, a tím se pokouší změnit vlastní jednání aktérů. Výhodou je, že se vytváří vztah mezi zážitkem a všedním dnem pomocí verbální reflexe, při čemž vedoucí účastníkům pomáhá začlenit význam zkušeností do života.

Můžeme říci, že se jedná o úspěšnější model zážitkové pedagogiky, protože se podařilo dosáhnout stanoveného cíle. Pomohlo k tomu větší specializování obsahů pro účastníky. Program se uskutečňoval v přírodě. Kolem této metody vzrůstaly obavy, že metoda zážitkové pedagogiky ztratí jedinečnost, jelikož byl tento model spatřován jako příliš strojený. Více než učení zkušeností je považován za učení pomocí reflexe po zkušenosti. S rizikem zkreslení zkušenosti nevhodnou reflexí.

„Metaforický model“

O tomto modelu se zmiňuje Reinersová (1995) jako o modelu, kdy se účastníci setkávají s případem ve dvou skutečnostech. První z nich je realita daného kurzu a druhou je poté situace všedního dne. „V ideálním případě se účastník naučí nejen ovládat navigaci s mapou a kompasem (viděno metaforicky), ale také získá schopnost nalézt správnou cestu životem“ (Hanuš & Chytilová, 2009, s. 30). Významným faktorem úspěšnosti je, že učení probíhá na fyzické, intelektuální i emocionální rovině a důležitým se stává prospěch činnosti. Největší kritiku tento model odnesl za zkracování dnů kurzu, kdy není dostatek času na vyhodnocení a posouzení stavu skupiny. (Hanuš & Chytilová, 2009)

4.3 Pedagogicko – psychologické aspekty zážitkové pedagogiky

Zážitková pedagogika se od běžných modelů výchovy v mnoha aspektech liší. Jako oblast přírodní výchovy se považuje za stejně starou jako lidstvo. Bohužel došlo k jejímu zapomnění vlivem vědeckotechnického pokroku, vývoje civilizace i vlivem politických ideologií. Cílem přírodní výchovy, tedy výchovy pro život, je vychovat člověka spoluvytvářející obraz své budoucnosti. (Kirchner, 2009)

Hanuš & Chytilová (2009) uvádí moderní formy výchovy, které by měly být vyhledávány a využívány nejen ve školách s přírodní výchovou, ale také v tradičně pojatých školách.

- **Týmové vyučování**

Každá týmová práce vede k lepším a vyšším výkonům než práce jednotlivce. Tým by měli tvořit nejen děti, žáci a studenti, ale také kolektiv pedagogů, instruktorů a vedoucích. Práce s týmem umožňuje využívat složitější hry, programy nebo prostředky, které je při běžné výuce nemožné použít.

- **Akční učení**

Vytváří se týmy žáků různých věkových kategorií. Každý tým, či skupina si tak vytváří své způsoby sociálního jednání a dochází k odstranění generačních překážek. V takovémto týmu se mimo jiné rozvíjí tolerance a individuální stimulace.

- **Situační a příběhová dramata**

Skupina je uváděna do situací a dějů, ve kterých je nucena společně jednat. Při jednání a zpětné reflexi dochází k procesu učení a získávání zkušeností, vědomostí a dovedností.

- **Kooperativní učení**

Při práci v malých skupinách dochází ke vzájemné závislosti studentů. Důraz je kladen na odpovědnost jednotlivců. Postupuje se od jednoduššího po složitější a následuje skupinová reflexe činnosti.

Zážitkově pedagogické formy a metody vytvářejí situace, které umožňují člověku odhalit nové oblasti, získat zkušenosti a dosáhnout určitých vědomostí.

Vše díky jejich bezprostřednímu prožití. Není zde možnost úniku ani distancování se. Je zapotřebí jednat, na rozdíl od povrchních zkušeností z běžného dne. (Vážanský, 1992)

Povědomí o zážitkově pedagogických činnostech a jejich pozitivním vlivu, je zásluhou publikační činností. Avšak neexistuje v tomto oboru mezi jednotlivými autory naprostá shoda. Každý totiž zdůrazňuje ve výchovném procesu něco jiného. V literatuře tak můžeme nalézt pojmy jako jsou zážitková pedagogika, výchova prožitkem, zkušenostní výchova, programování, výchova výzvou atd... Při srovnání těchto metod však můžeme nalézt shodné či podobné koncepty. (Hanuš & Chytilová, 2009)

5 Teambuilding

Pro pojem teambuilding neexistuje český ekvivalent, proto je se v této podobě používá i v českém jazyce. Můžeme však přeložit první polovinu tohoto slova. Together, Everybody, Achieves a More jsou klíčová slova pro anglické slovo team, které můžeme volně přeložit jako, společně dosáhneme více. (Kolajová, 2006)

Teambuilding je velice důležitý prostředek, který pomáhá jedincům lépe spolupracovat a dosáhnout tak lepších a důležitých výsledků. Využívají ho nejrozmanitější týmy. Popularitu získal převážně v šedesátých letech dvacátého století. Velké množství lidí, kteří se zúčastnili teambuildingu, uznávají jeho důležitost a přiznávají, že to jejich týmu prospělo. Je však časově náročný, a proto se spousta lidí zdráhá teambuildingu zúčastnit. (Hermochová, 2006)

„Bezpochyby potřebujeme týmy, aby splnily výzvy, kterým organizace čelí. Ale výzva teambuildingu spočívá v tom, jak to udělat, aby týmy fungovaly. Týmy nemohou být jen tvořeny, musejí být vybudovány. Proto je teambuilding tak důležitý.“ (Payne, 2007, s. 7)

Aby bylo vzdělávání a výchova dětí v mateřské škole efektivní, je zapotřebí, aby pedagogové a rodiče vytvářeli tým a spolupracovali spolu.

5.1 Co je teambuilding?

Již v šedesátých letech dvacátého století se teambuilding stal jedním ze základních pojmů managementu. Během let se jeho hodnota však měnila. „Původně byl teambuilding navržen ke zlepšování mezilidských vztahů a sociální interakce.“ (Payne, 2007, s. 8) Velký důraz byl kladen především na ucelenost skupiny, její harmonii a budování vztahů uvnitř skupiny. Se zvýšením popularity teambuildingu v obchodních organizacích se postupně kladl důraz i na plnění cílů a dosažení určených úkolů. V dnešní době se teambuilding zabývá již oběma stranami výkonu. Sleduje, jak skupina funguje z pohledu spolupráce členů, i jak celý tým práci vykonává. „V nejširším slova smyslu je teambuilding prostředek pro zajištění harmonické, produktivní a efektivní spolupráce jednotlivců a maximalizace provedení úkolu a dosažení cíle.“ (Payne, 2007, s. 8)

Teambuilding bychom měli považovat za stále probíhající proces. Může se jednat o jednu událost nebo také o více událostí, které probíhají v určitém časovém úseku. A to i v případě, že se jedná o nárazovou jednu událost, která nese funkci teambuildingu. Její smysl a účinky by měly působit i do budoucnosti organizace a týmu. Pro teambuilding jsou charakteristické tři pilíře. Prvním pilířem je zážitek, který si účastníci projdou, z něj plyne zpětná vazba a následuje získaná nová zkušenost.

5.2 Cíle teambuildingu

- rozvoj komunikace v týmu
- pomáhat vzniku a prohlubovat stávající sociální vazby
- synchronizovat a kooperovat členy týmu
- posílit týmové a organizační identity
- efektivně rozdělovat týmové role
- posílit vzájemnou důvěru
- rozvíjet schopnosti optimální práce s časem (Tern, 2017)

Cílem teambuildingových programů bývá také zábava. „Týmové hraní“ je základním kamenem pro vytváření pozitivních vztahů mezi členy týmu, tzn. kolegy, rodiči či dětmi. Teambuilding se snaží, aby každý jednotlivec pochopil nejen sám sebe, ale i druhé, a společně tak pracovali jako skutečný tým.

Při použití teambuildingu pro spolupráci rodiny a mateřské školy můžeme hovořit zejména o cílech, které jsou spojeny se zábavou, rozvíjením komunikace, prohlubováním sociálních vazeb, a především vytvořením a posílením vzájemné důvěry.

5.3 Druhy teambuildingu

Teambuilding můžeme považovat za souhrnnou metodu budování týmu a například Zahrádková (2005) dělí teambuilding podle typů programu. Každý z těchto

programů má své výhody i nevýhody, přičemž jsou voleny a aplikovány podle individuálních potřeb týmu.

5.3.1 Stmelení kolektivu

Cílem programu je vzájemné poznání a společný prožitek skupiny v netypickém prostředí a situacích. Jedná se o neformální seznámení lidí, kteří se učí společně pracovat a důvěřovat si. Netradiční prostředí může působit relaxačně a umožnit tak lepší a intenzivnější práci celé skupiny. Další výhodou je, že se jedná o nenásilné budování a stmelování týmu. Často si však účastníci pletou tento program s oslavou, firemním výjezdem či relaxačním víkendem.

5.3.2 Budování týmu

Při práci s tímto programem dochází ke kombinování několika přístupů. Aktivita spolu musejí souviset a navzájem se doplňovat. Dochází k podpoře týmu v určitém rozvoji. Na závěr každé aktivity vždy přichází analýza. Může přejít také do diskuze, kde se účastníci dostanou do řešení skutečné události ve firmě či instituci. Účelem je podpora vnímání celkového pojetí cíle, oproti jednotlivým cílům účastníků. Důraz je kladen na efektivitu práce týmu, komunikaci ve skupině, práci s týmovými rolemi a aktivní řešení problémů a úkolů. Největší výhodou je, že se účastníci zabývají silnými a slabými stránkami, kterými mohou přispět celému týmu a přispívají k rozvoji skupiny. Na počátku je důležité motivovat účastníky již před samotným kurzem. S tím je spojena nevýhoda tohoto programu. Rozhovory a reakce před programem mohou budit rozpačitý dojem.

5.3.3 Koučink týmu

Cílem koučinku je zlepšení výkonu celého týmu a následné realizování vytyčeného cíle a osamostatnění se. Předpokladem je fakt, že tým je schopen bez cizí pomoci dosáhnout toho, pro co se rozhodl. Dochází k řešení konkrétních problémů, čemuž se říká orientovaný trénink. Kouč neboli iniciátor, vede účastníky k uvědomění si reality, možností řešení, rizik, přínosů různých rozhodnutí a v neposlední řadě k přijetí odpovědnosti za svá rozhodnutí. (Daňková, 2008)

5.3.4 Vzdělávání zážitkem

Z názvu programu můžeme odvodit, že hlavním cílem je akce a praktické využití znalostí a dovedností. Vzdělávání, které je zaměřeno na diagnostiku výchozího stavu, vyzkoušení si změny a nových poznatků. Probíhá na základně určitého tématu. Výhodou vzdělávání zážitkem je fakt, že účastníci přistupují k tématu aktivně a vzdělávání je baví.

5.3.5 Outdoorový trénink

Jeden z nejnáročnějších programů z hlediska pozorovaných kompetencí, organizace, ceny a prostředí. Součástí jsou diagnostické testy či rozhovory a takovýto trénink umožňuje hodnocení dovedností a schopností účastníků z různých hledisek.

5.3.6 Expedice a náročné projekty

Jedná se o náročnou zkoušku, kdy je tým motivován tak, aby každý překonával sám sebe a společně tak zvládli překonat překážky. Nutností je dobrá fyzická kondice, fungující tým a přesvědčení o účasti na takovéto akci. Zkouší se reakce týmu na různé reálné a náročné situace, poznávají se hranice jednotlivců, podporuje sebevědomí a vytváří se tak neobvyklý zážitek. Expedice a náročné projekty mohou přinést průlom ve fungování týmu, ale na druhou stranu můžeme dojít také ke zjištění, že účastníci nemají dobrou fyzickou kondici.

5.3.7 Zábavné akce

Základními kameny pro úspěch toho programu petří místo konání, skladba programu a rovnováha mezi aktivitami pracovními a zábavnými. Zábavné akce mívají různé podoby. Cílem může být, stejně jako u dalších programů, zvýšení motivace a loajality, ale také odlehčení pracovního nabitého programu či pouhá odměna

zaměstnanců. Do zábavných akcí řadíme programy s názvem fun/event¹ a teamspirit². Tyto akce jsou většinou v trvání několika hodin, což působí jako nevýhoda. Účastníci nemají dostatek prostoru a času se vzájemně poznat.

---

¹ Fun/event: nevšední zážitek, zábava, odreagování. Cílem je zlepšení komunikace v týmu. Program vhodný pro větší týmy, doba trvání přibližně jeden den.

² Teamspirit: zábava s přidanou hodnotou, odměna. Často adrenalinové sporty, kdy program vede k oživení vztahů v týmu, zlepšení spolupráce a komunikace. Vhodný pro skupinu 25 – 60 lidí a trvá přibližně jeden až dva dny.

6 Teambuilding a aktivita

Jedním z nejdůležitějších předpokladů pro úspěšnou aktivitu a plnění vytyčených cílů je výběr a vhodnost her a aktivit. Je třeba zvolit si takovou aktivitu, která přinese výsledek. Pro to, abychom tak mohli učinit, je třeba si vždy zvolit, jakého cíle chceme dosáhnout. Co by se měli účastníci naučit, dozvědět nebo ujasnit si. Hry často vyvolávají soutěživost. Při teambuildingových aktivitách je důležité si uvědomit, jak vysoká je soutěživost v celém týmu, jak jsou účastníci schopni se vypořádat s prohrou, zda je vedoucí aktivity schopen rozptýlit případný skutečný spor a hlavně, zda je v tomto okamžiku soutěživost motivující anebo naopak demotivující. U každé aktivity jsou nosné její individuální kroky od přípravy až po využití v praxi. Těmto krokům a jejich obsahům se věnuje Brian Cole Miller ve své publikaci Teambuilding - 50 krátkých aktivit (2007).

6.1 Příprava před aktivitou

Jako vedoucí a organizátor bychom měli do aktivity vstupovat dobře připraveni a se sebevědomím. Aktivitu je třeba si několikrát předem prostudovat, udělat si ve všem jasno, a hlavně si v duchu představit, že všechno dobře dopadne. Vneseme tak to celé aktivity pozitivní myšlení. Zabezpečení veškerého materiálu a pomůcek je základní podmínkou úspěchu. I přes to, že si o sobě myslíme, že jsme dobří mluvčí a organizátoři, je dobré si předem vyzkoušet a připravit co hodláme říct. To znamená, nejlépe zkusit vysvětlit kamarádovi pravidla aktivity. Jen před zahájením aktivity máme možnost se opravovat a přijít tak na správný a vyhovující způsob podání informací. Pokud jsme si procvičili své role dostatečně, je třeba zajistit a vhodně připravit místo konání akce.

6.2 Vysvětlení aktivity a motivace týmu

Nejde jen o vysvětlení, o jakou aktivitu se jedná, její pravidel, ale také o to, proč danou aktivitu děláme. Celý tým by měl znát cíle, kterých chceme společně dosáhnout, protože čím více se budou účastníci starat o smysl naší aktivity, tím větší je zde předpoklad, že se více zúčastní. U některých aktivit nelze dopředu sdělit cíl, jelikož bychom tak

zmařili jejich dopad. Proto je zde nutná příprava, která je popisováno v předchozím bodu. Stejně jako při práci s dětmi v mateřské škole, tak i při práci s dospělými je nutná kvalitní motivace. Tím je myšleno pozitivní naladění celého týmu, které začíná u organizátora či učitele, je důležitá startovní pozice.

6.3 Ověření porozumění

Abychom předešli nedorozumění či nefunkčnosti aktivity měli bychom si ověřit, zda účastníci aktivitě rozumí. Pokud se zeptáme otázkou, zda všichni rozumí, nemůžeme čekat, že se někdo přihlásí s odpovědí ne. Účelnější je klást takové otázky, které donutí účastníky přemýšlet a rekapitulovat zadání aktivity a ověřit si tak jejich porozumění. V tomto kroku je taktéž důležité veřejně prohlásit, že vedoucí aktivity má poslední slovo při jakékoliv neshodě. Tato fáze končí v okamžiku, kdy si jsme jisti, že všichni všemu rozumí.

6.4 Provedení aktivity

Podporujeme a povzbuzujeme celý tým v jeho spolupráci a aktivitě. Je těžké sledovat, jak tým pracuje a nezasahovat, pokud vidíme, že dělá chybu. Na vedoucím je, co nejdéle vyčkat, zda si tým chyby uvědomí a napraví je. Pokud ne, je třeba tým nasměrovat na správnou cestu. Vedoucí se snaží obcházet v tichosti týmy, pokud jich pracuje více a je neustále poblíž a k dispozici pro případné objasnění kroků. V případě časově omezených aktivit, dává vedoucí účastníkům časovou kontrolu a také si dělá poznámky k následnému rozboru a hodnocení aktivit.

6.5 Rozbor aktivity

Jedná se o stěžejní část celé aktivity, která rozvíjí týmovou spolupráci. Pokud by se tento krok přeskočil, přínosy z vykonané aktivity se ztratí do několika dnů. Naopak z dobře provedeného rozboru se může těžit napořád. Je třeba klást okamžitě po provedení aktivity otázky. Ty bychom měli mít dopředu připravené. Pokud si nejsme jisti, můžeme si potichu otázku přečíst a poté ji celé skupině vyslovit.

Snažíme se nikoho nevyzývat jménem, pokud nemusíme. Po vyslovení otázky často nepřichází odpověď okamžitě. Ticho je zde vítané, účastníci mají čas na přemýšlení. „Přemýšlející ticho“ však nesmí trvat nepřiměřeně dlouho. Počítáme v duchu do deseti. Během tohoto intervalu nakonec někdo odpoví. Zde je důležitá také neverbální komunikace. Všímáme si souhlasného pokývnutí hlavou, úsměvů a dalších ukazatelů souhlasu či nesouhlasu. Každou odpověď je nutno zopakovat a rychle shrnout. Pro vedoucího může být pocit, že aktivita neprobíhala tak, jak si představoval, ubíjející. Nemusí však zoufat. Stejně jako při práci v mateřské škole, není nikdy žádná aktivita zcela stejná, jako když ji plánujeme. Práce s lidmi, a zvláště pak dětmi, se nedá naplánovat jako vaření či jiné aktivity. Je však důležité si uvědomit, že si účastníci vždy něco odnesou i v případě, že aktivita neprobíhala podle plánu či naší představy,

6.6 Posilování učení

Účastníci se budou z aktivit a společné práce učit nejlépe, pokud zajistíte, aby na pracovním místě byly vyvěšeny všechny jejich společné práce v týmu. Flipcharty, stavby plastiky a vše, co během aktivity společně vytvořili. Manažer či vedoucí pracovník, který svolává schůze a porady (v mateřské škole se jedná o třídní schůzky a pedagogické porady) se snaží navazovat na prožité situace a naučené věci.

7 Činnosti, hry a vybrané aktivity

• Siamská dvojčata

Postup: Rodič si stoupne s dítětem těsně vedle sebe. Rodič i dítě dostane do rukou lepící pásku. Dítě má za úkol spojit svoji nohu s nohou rodiče, přičemž rodič dělá totéž s rukama. Nejdříve se společně jen projdou pomalu po určité trase a poté zdolávají překážky a plní úkoly (např. lehnout si, sednout si, posbírat něco ze země)

Cíle: uvědomění si příčin a následků, rozvoj jemné a hrubé motoriky, rozvoj kooperace a řešení problémů, sebeuvědomění a sebepoznání, objevování prostoru, koordinace těla, respektování druhého (rodiče)

• Stavba z papírových tácků a kelímků

Postup: Rodič s dítětem vytvoří tým (jiná varianta vytváření týmu: skupinka dětí x skupinka dospělých, velké skupiny dětí i dospělých – dva týmy proti sobě). Každý tým má k dispozici sadu kelímků a papírových tácků. Jejich úkolem bude postavit věž. Nejedná se o soutěž. Každý tým si zvolí, jak by měla jeho věž vypadat, zda staví do výšky, či zvolí spíše stavbu náročnější na konstrukci. Následuje hodnocení stavitelů i pozorovatelů.

Cíle: procvičení řešení problémů, konstruktivní myšlení, spolupráce, dohoda, komunikace, trpělivost, rozvoj jemné motoriky, slovní zásoba, slovní hodnocení, vyjádření pocitů, poznávací schopnosti

• Obrazce z mraků

Postup: Celá skupina (tým) si lehne na deku na trávě. Nejdříve mají účastníci čas pro vlastní pozorování nebe a mraků. Hledají symboly a znaky, které jim něco připomínají. Následně se podělí se skupinou a ostatní se snaží identifikovat správný mrak na obloze. Společně začínají vymýšlet krátký příběh o tom, co na obloze vidí.

Cíle: relaxace, uvolnění, zklidnění, rozvoj tvořivosti, fantazie, poznávací schopnosti, vyjadřování emocí, slovní zásoba a jazyk, sociální interakce, tolerance, umění vyslechnout, kooperace, trpělivost

• Procházka poslepu

Postup: Dítěti se zaváže oči (popřípadě je pouze zavře, pokud se necítí se zavázanýma) a rodič je jeho průvodce po určitém prostoru. Ideální je naplánovat tuto aktivitu v terénu, který ani jeden nezná. Průvodce se dítěte ptá na jeho pocity, co slyší, co cítí. Necháváme „slepého“ ohmatat si různé struktury, jako jsou stromy, květiny, skály, mech. Role se po určité době, vymění.

Cíle: rozvoj poznávacích schopností, cvičení představivosti, řešení problémů a překonávání překážek, spolupráce, koordinace, slovní zásoba, trpělivost, smyslové vnímání, sociální interakce, vcítění se do druhého, uvědomění si prostoru a vlastního těla, důvěra v partnera – vedoucího. (Warner, 2005)

• Colour máz

Postup: Jedná se o výtvarnou dílnu. V týmu nanesou libovolně barvu na papír. Barva může být nanesena libovolným způsobem (nalitá, malovaná štětcem, vytlačovaná rovnou z tuby, malovaná prsty). Po zaschnutí si ve skupině vystříhnou dvě písmena L (lišty). Po přiložení lišt proti sobě vzniká okénko – obraz. Různě tak pomocí těchto lišt hledají ve skupině zajímavé obrazce, ať už s motivací z reálného života, či smyšlené. Vybrané motivy a detaily se vystříhnou a nalepí do paspart ze čtvrtek. Následuje vernisáž s vyhodnocením.

Cíle: rozvoj tvořivosti, představivosti, smysl pro krásu a detaily, spolupráce, uvolnění, zbavení se ostychu, tolerance, sebevyjádření, rozvoj slovní zásoby a argumentace

- **Člověče, nezlob se**

Postup: Stolní hra převedená do lidských rozměrů. Na prostorném místě (louka, pole, dlážděný plac) se vytyčí herní plán. Plán je zvětšený a průměr okruhu je přibližně 50 metrů. Cílem hry je dostat všechny figurky (hráče) do domečků. První hráč z každého družstva hází kostkou, dokud mu nepadne hodnota šest. V okamžiku, kdy se podaří hodit šestku, hází znovu a výsledné číslo na kostce určuje počet kol, které musí oběhnout po cestě do domečku. Číslo je vyřčeno nahlas, tak aby jej slyšeli všichni hráči. Po oznámení čísla ihned vybíhá a hází další hráč. Padne-li na kostce druhá šestka, hází se znovu a hráč běží součet obou hodů. Hráči se při hře vyhazují tak, že rychlejší se dotkne rukou pomalejšího a ten se vrací do chlívečku a řadí se do fronty.

Cíle: rozvoj rychlosti, sebeovládání, pohotovostní reakce, pochopení a dobrá znalosti pravidel a jejich dodržování

- **Haptikon**

Postup: Jedná se o seznamovací hru, kdy každý posílá předmět, jenž ho charakterizuje. Všichni účastníci jsou posazení do kruhu a mají zavázané oči. Jeden účastník pošle věc, kterou si s sebou přinesl a která je pro něj důležitá či jej charakterizuje. Všichni mají postupně šanci si předmět ohmatat, očichat, poslechnout a utvořit si tak nějakou představu. Poté má každý možnost sdělit svůj pocit a asociace, jak na něj daný předmět působí. Když se předmět vrátí zpátky, majitel se představí, řekne něco o sobě a následuje reakce na vyřčené asociace směrem k předmětu.

Cíle: seznámení, sebereflexe, komunikace, trpělivost, slovní zásoba, expresivnost, vnímání, tolerance

- **Hry bez hranic**

Postup: Seznamovací hra, postavená na etnické hudbě v kombinaci s neverbální komunikací. Všichni hráči stojí různě rozptýleni po místnosti či na vymezeném prostoru venku. Přichází vysvětlení. Navštívíme různé země a budeme poznávat jejich seznamovací obřady. Uvedeme jednotlivé pozdravy. Podkladem je vždy hudba charakteristická pro daný národ. Posloupnost podzravů je třeba volit tak, aby se postupovalo od lehčích a mírnějších doteků k těm silnějším.

Náměty podzravů:

Afrika: Setkání v noci umožňuje pouze pomocí hmatu poznat druhého. Ohmatává se hlava toho druhého. Vzájemně se účastníci probírají ve vlasech, zkoumají tvar lebky, tvar a velikost obličeje, postavení uší, očí, ...

Rusko, Řecko: Znaky srdečnosti a dobrých úmyslů. Přikládá se ruka na srdeční krajinu druhého, vyměňují se pohledy z očí do očí, a nakonec se účastníci vzájemně představí.

Tibet: Tibetané naslouchají svému vnitřnímu hlasu a při setkání s druhým člověkem se snaží zaslechnout jeho duši. Přiloží ucho k uchu a dlouze naslouchají.

Indie: Tečka na čele, kterou Indové mívají symbolizuje třetí oko, kterým se snaží vidět podstatu každého z nás. Při setkání upřeme pohled z očí do očí a postupně se přibližujeme, až se naše čela dotknou a my se tak snažíme vidět třetím okem.

Jižní Amerika: indiány v jižní Americe bolí záda od nošení těžkých nůsí. Při setkání se tak snaží ulevit si vzájemně a třou se o sebe zády. Mohou se také protahovat a natřásat.

Čína: Číňané mají od práce na rýžových polích a chození ve vodě velmi citlivá chodidla. Při seznamování se dotýkají bosými chodidly a sympatie se projevují propletením nohou.

Mongolsko: pastevci v Mongolsku mají velice dobře vyvinutí čich, pomocí něhož zjišťují velké množství informací. Při setkání se navzájem očichávají. Začínáme od dlaní a postupuje se nahoru až k nosní dírce.

Eskymáci a Nový Zéland: Tření se nosy o sebe. Eskymáci pozdravem předávají teplo a na Novém Zélandu si předávají třením nosů barvy, které je chrání před zlými duchy.

Francie: Jedná se o pozdrav přiložením líčka na líčko – tzv. dvojí políbení. Dává nám příležitost při odchodu druhého mu sdělit ještě něco tajného.

Cíle: seznámení a odbourání zábran v osobním kontaktu, sblížení, sebezpoznání, neverbální komunikace, uvědomění si vlastního těla a prostoru, naslouchání, spolupráce

- **Living Colours**

Postup: Dramatická hra na babu, kdy se baba předává rukou namočenou v barvě. Vymezí se prostor o velikosti přibližně 10 x 10 metrů a zem se pokryje bílým plátnem. Účastníci jsou v plavkách, popřípadě v bílém oblečení. Jedná se jednoduchou honičku na vymezeném prostoru. Uprostřed plochy jsou kyblíčky s barvami, do kterých si honiči namáčejí ruce. Nakonec můžeme nechat aktivitu vygradovat, aby se spotřebovala veškerá barva. Součástí této aktivity je také společně mytí.

Cíle: rozvoj pohyblivosti, rychlosti a obratnosti, fyzický kontakt, zábava, odreagování, možnost upravit si pravidla, ovlivnění konce aktivity, spolupráce

- **Sedánek**

Postup: Tato aktivita je v podstatě závod družstev. Začátek vypadá tak, že si družstvo sedne jeden vedle druhého. Po startu vybíhá poslední hráč z družstva a sedá si vedle prvního. Ihned, jakmile dosedne, vybíhá zase poslední hráč. Takto se opakuje neustále, dokud celý tým neabsolvuje vytyčenou trasu a „nedosedne“ do cíle.

Cíle: Spolupráce, týmový duch, fyzická síla, morální vlastnosti – dodržování pravidel vybíhání, rychlost, postřeh, hbitost, fyzický kontakt, zábava, překonávání překážek

- **Vodník**

Postup: Hra vodník je závod týmů. Každý tým má jednu rybářskou kád' naplněnou vodou a tu se snaží pomocí hrníčků a jednoho kbelíku vyprázdnit. Musí však doběhnout ke kádi nabrat do hrníčku či kbelíku vodu a běžet na vyznačené místo vodu vylít. Hra končí, když se podaří jednomu z týmů vynést všechnu vodu. Pokud se stane, že

někdo nedodrží pravidla během hry, je potrestán celý tým a to tak, že se přilévá voda do kádě.

Cíle: týmová spolupráce, fyzická zdatnost, psychická odolnost, seberegulace, rozvoj zodpovědnosti, vytrvalost, koordinace pohybů hrubé i jemné motoriky

- **Zvířetník profesora Péráka**

Postup: Jedná se o hru dramatickou, kdy mají týmy vymyslet, vytvořit a popsat nové živočichy a pojednat o jejich obyčejích. Výzkumné týmy mají určitý čas, přibližně 60 minut (podle věku účastníků), na to, aby vymysleli nový živočišný druh a jeho místo výskytu, druh a způsob obživy. Poté následuje kongres, kdy se ostatní týmy seznámí s výsledky výzkumů. Prezentace je závislá na fantazii a intervenci účastníků. Mohou být pořízeny „videonahrávky“ – dramatická ukázka či doplněno zvukem.

Cíle: rozvoj tvořivosti a fantazie, komunikační dovednosti, slovní zásoba a samostatný projev, rozvržení práce a práce s časem, spolupráce, tolerance, vyjádření vlastních myšlenek a nápadů, odvaha. (Hrkal & Hanuš, 2007)

- **Jak se doma známe**

Postup: Seznamovací hra ve dvojicích (rodič x dítě, dítě x učitelka, rodič x učitelka). Hra se skládá ze dvou částí. V první části si dvojice vyměňují informace ze tří předem daných okruhů. Druhá část hry obsahuje tři kola. V každém kole se vedoucí (moderátor) dvojice ptá na různé otázky (vždy odpovídá jen jeden ze dvojice, poté se vymění). Odpověď je buď zaznamenána na tabulku či papír, nebo vyslovena (v případě předškolních dětí). Vyhrává dvojice, která získá nejvíce bodů = nejvíce se poznala. Mezi okruhy témat můžeme zařadit například: Co mám/nemám rád, co umím/neumím, já a moje rodina.

Cíle: seznámení, sebepoznání, empatie, tolerance, trénink paměti, soustředění, podpora soutěživosti, zábava

• Ekosystémy

Postup: Poměrně dlouhá a náročná strategická hra soutěžního charakteru. Týmy mají za úkol vypěstovat co nejvíce zvířat v různých ekosystémech, za něž dostávají body. V okolí místa hry je nutno předem rozmístit deset stanovišť s jednotlivými zvířaty a tyto stanoviště znázornit do mapy. Týmy jsou složeny z 5-6 hráčů. Úkolem každého týmu je zabezpečit fungování tří ekosystémů, přičemž v každém z nich funguje určitý potravní řetězec. To znamená, že aby jednotliví živočichové přežili, musí mít dostatek potravy. V této hře se potřeba potravy násobí dvojnásobkem, např. jeden čáp potřebuje dvě žáby, každá žába potřebuje dva komáry, ...

Ekosystémy:

Štika – bělice – perloočka – řasa (1:2:4:8)

Čáp – žába – komár (1:2:4)

Kuna – veverka – oříšek (1:2:4)

Cílem všech týmů je tedy vypěstovat co nejvyšší počet nejvyššího druhu ekosystému tzn. štik (4 body), čápů (3 body) a kun (3 body).

Tato hra se dále dělí na 4 roční období a 3 roky. Změna ročního období je hlasitě oznámena tak, aby všichni členové týmů o změně věděli. Zvířata se mohou nosit pouze po jednom kuse a poté běží znovu pro další kus. Přinesené zvíře se množí podle období, ve kterém bylo přineseno. Koeficienty pro přežití (tzn. množení) jsou předem dané a pokud je koeficient nula, tak nemá organismus vhodné podmínky pro přežití a zemře ihned, jak byl přinesen. Na konci se pak sčítají body za uživená zvířata nejvyššího stupně ekosystému.

Cíle: týmová spolupráce, fyzická zdatnost, vytrvalost, logické a strategické myšlení, komunikace, domluva a slovní zásoba, orientace v prostoru, práce s mapou. (Zounková, 2007)

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Cíl, úkoly a otázky výzkumu

8.1 Cíl výzkumu

Cílem praktické části diplomové práce je zjistit, jak funguje dosavadní spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou a či je vyhovující a funkční. Dalším cílem je zjistit, zda je pojem teambuilding a zážitková pedagogika v povědomí učitelů mateřských škol. V neposlední řadě se praktická část zabývá žádaností teambuildingu v mateřských školách napříč Českou republikou. V závěru je vypracován dvoudenní teambuildingový program pro učitele z mateřských škol, děti navštěvujících individuální třídy a jejich rodiče.

8.2 Úkoly výzkumu

Ke splnění stanovených cílů jsem si vytyčila následující úkoly:

- Použít ke studiu a zpracování výsledků pro diplomovou práci příslušnou odbornou literaturu
- Vypracovat dotazník pro učitele mateřských škol a získat co nejvíce respondentů
- Analyzovat výsledky dotazníků a procentuálně je zpracovat s využitím grafů
- Vypracovat dvoudenní program pro teambuilding, kterého se zúčastní učitelé jedné třídy MŠ, děti z této třídy a jejich rodiče

8.3 Výzkumné otázky

VO1: Považují učitelé mateřských škol spolupráci rodiny se školou za důležitou?

VO2: Jaké druhy spolupráce mezi rodinou a školou aktuálně mateřské školy využívají?

VO3: Jakým způsobem je v povědomí učitelů mateřských škol zakotven pojem teambuilding?

VO4: Projevují učitelé mateřských škol, které se nacházejí v kraji s většími městy, vyšší zájem o spolupráci s rodiči formou teambuildingu?

VO5: Projevují učitelé ve věku pod 40 let vyšší zájem o spolupráci s rodiči formou teambuildingu?

VO6: Do jaké míry ovlivňuje délka praxe učitelů mateřských škol jejich postoj k zážitkové pedagogice a teambuildingu?

VO7: Kolik procent tázaných učitelů mateřských škol, by si dokázalo představit účast na dvoudenním teambuildingovém pobytu společně s dětmi ze třídy a jejich rodiči?

9 Metodika výzkumu

9.1 Charakteristika výběrového souboru

V rámci výzkumu k mé diplomové práci byli osloveni učitelé a učitelky mateřských škol napříč celou Českou republikou. Výběrový soubor obsahuje výpovědi 89 respondentů, což je 46 % z celkového počtu učitelů, ke kterým se dotazník dostal.

9.2 Organizace výzkumu

Vlastní výzkum probíhal v období březen 2017 – červen 2017. Pomocí internetového portálu www.surveymonkey.com jsem vytvořila dotazník se 17 otázkami. V průběhu těchto 4 měsíců jsem rozesílala dotazník pomocí internetu různým skupinám učitelů předškolních dětí na sociálních sítích. Důvodem využití internetu a sociálních sítí byl fakt, že jedním z cílů diplomové práce bylo zjistit žádanost v rámci celé České republiky. Dále jsem dotazníky rozesílala pomocí emailu do mateřských škol, ve kterých jsem v průběhu studií absolvovala praxi či do mateřských škol, ve kterých pracují mé kolegyně ze střední pedagogické školy.

9.3 Metody získávání dat

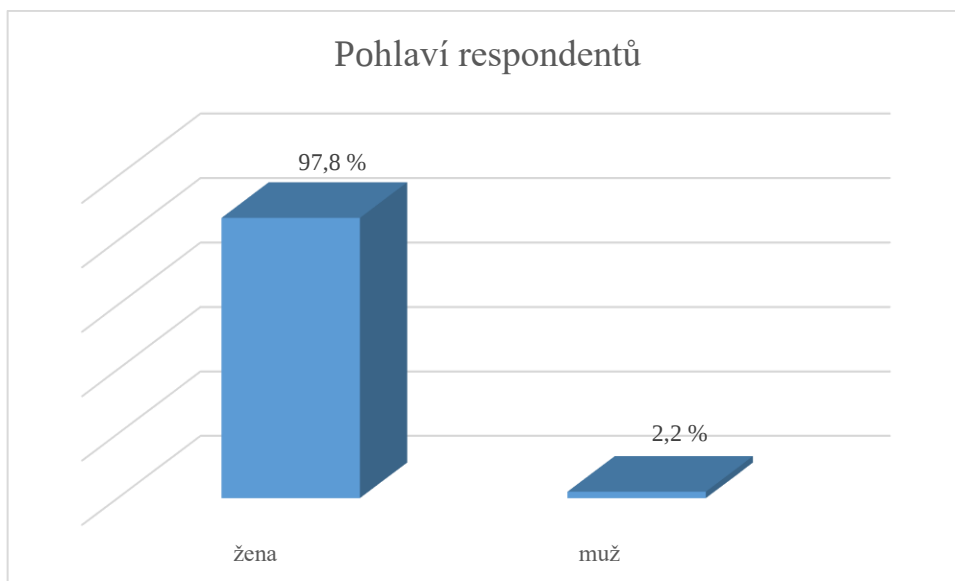
Praktická část diplomové práce je zpracována na základě kvantitativně kvalitativního přístupu. Ke sběru příslušných dat bylo využito anketního šetření s využitím metody dotazníku s uzavřenými (kvantitativní přístup) i otevřenými odpověďmi (kvalitativní přístup). Jedná se o nejčastější metodu využívanou ve výzkumu.

Dotazníky s sebou nesou velkou výhodu v získání velkého množství výpovědí v krátkém čase. Výsledky se dají statisticky zpracovat a přináší rychlou zpětnou vazbu. (Mareš, 2006)

9.4 Metody zpracování a vyhodnocení dat

Dotazník byl vytvořený pomocí internetového portálu www.survio.com a zpracováno pomocí programu Microsoft Excel 2016. Pro vyhodnocení dat získaných z výpovědí respondentů byla použita matematicko-statistická a grafická metoda. Data jsou zpracována do grafů. K vyhodnocení dat byly použity logické metody analýzy a syntézy, indukce a dedukce, komparace a zevšeobecnění. (Skutil, 2011)

10 Výsledky a diskuze

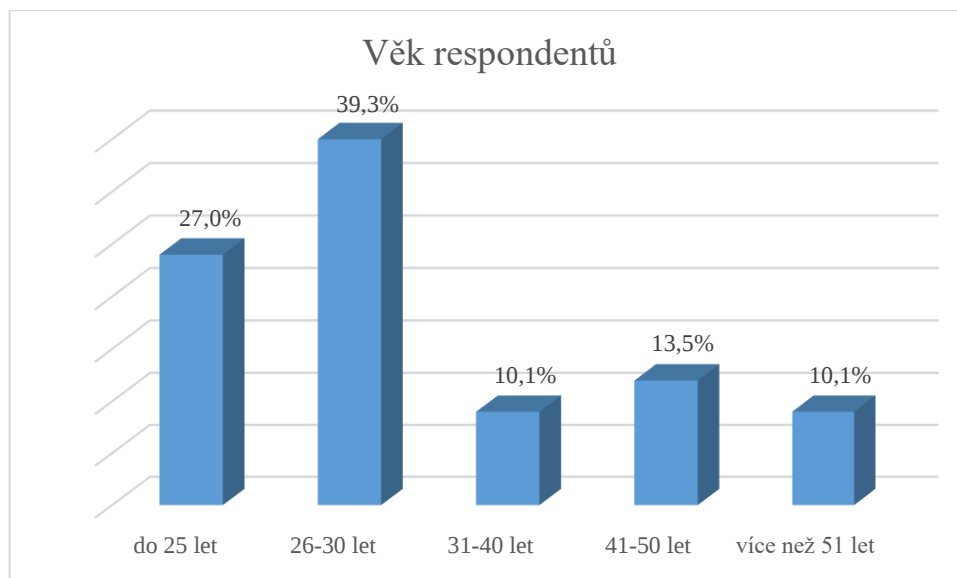

Graf č. 1 – otázka č. 1

Otázka č. 1: Pohlaví respondentů

Z celkového počtu navracených a vyplněných dotazníků (89 responzí), byli pouze 2 muži, učitelé v mateřské škole, což v tomto šetření činí 2,2 %. Můžeme z toho usoudit, že profese učitele v mateřské škole patří stále více do života žen. Vzhledem k výsledku první otázky a zjištění, že odpovědi jsou z 97,8 % učitelek (žen), můžeme předpokládat, že se ve výsledku jedná o postoje a názory učitelek mateřských škol. Tento postoj však nemusí být zcela správný. Je zde možnost, že výsledek je ovlivněn zájmy a využíváním volného času mužů a žen. Vzhledem k tomu, že se jednalo o výzkum, jehož šetření probíhalo pouze v rámci sociálních sítí a elektronické pošty. Je nasnadě možnost, že ženy, oproti mužům, tráví svůj volný čas více při práci s počítačem a internetem, a tak měly větší příležitost se setkat s mým dotazníkem a účastnit se výzkumu.

Z výpovědí jsem však došla k závěru, že muži, učitelé v mateřské škole, jsou naprosto přikloněni k využívání zážitkové pedagogiky pro spolupráci mezi školou a rodinou. A také by se rozhodně chtěli zúčastnit dvoudenního teambuildingového programu pro učitele, děti a rodiče.

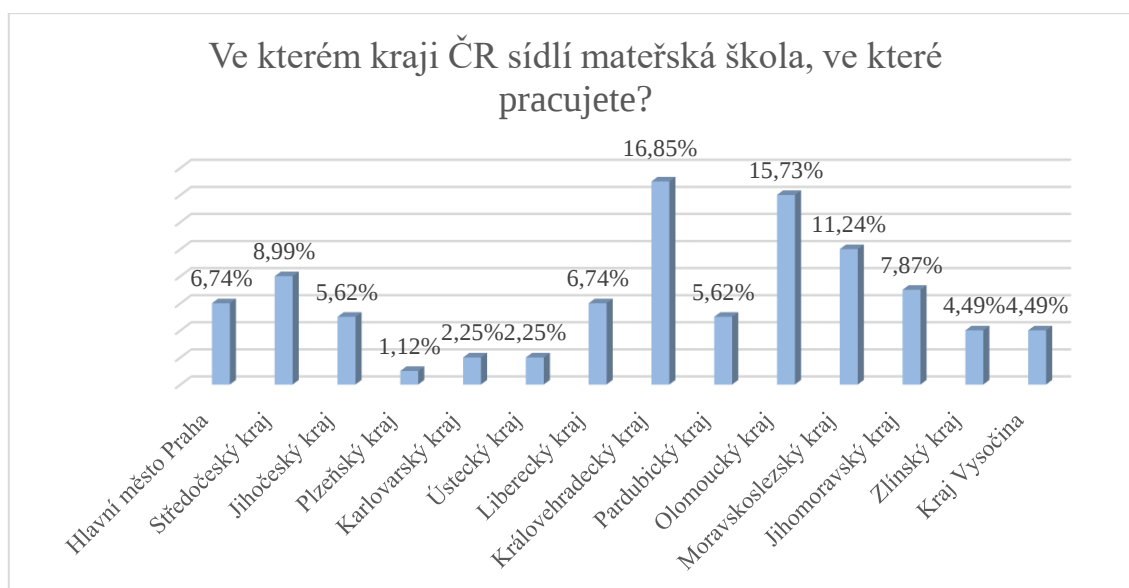

Graf č. 2 – otázka č. 2

Otázka č. 2: Věk respondentů

Nejpočetnější věkovou kategorií respondentů, se stala věková kategorie 26 – 30 let, kdy se jednalo o 35 respondentů z celkového počtu 89. Jen o 11 respondentů méně si získala kategorie do 25 let. Výsledky nám mohou značit, stejně jako v první otázce, že se jedná o skupiny respondentů, kteří mají větší přístup k práci na internetu a využívají ve svém volném čase počítač. V rámci dalších otázek můžeme soudit tak, že se jedná více méně o názor a postoje učitelů mateřských škol ve věku do 30 let. Další věkové kategorie jsou v počtu responzí přibližně na stejném počtu. Věková kategorie 31 – 40 let – 9 responzí, 41 – 50 let – 12 responzí a kategorie více než 51 let – 9 responzí.

Překvapivým zjištěním pro mne bylo, že většina respondentů, kteří v následujících otázkách odpovídali negativně či odmítavě, byla ve věkové kategorii do 25 let a 26 – 30 let. A naopak učitelé ve věkové kategorii nad 51 let by teambuilding vítali a někteří dokonce pracují s prvky zážitkové pedagogiky.

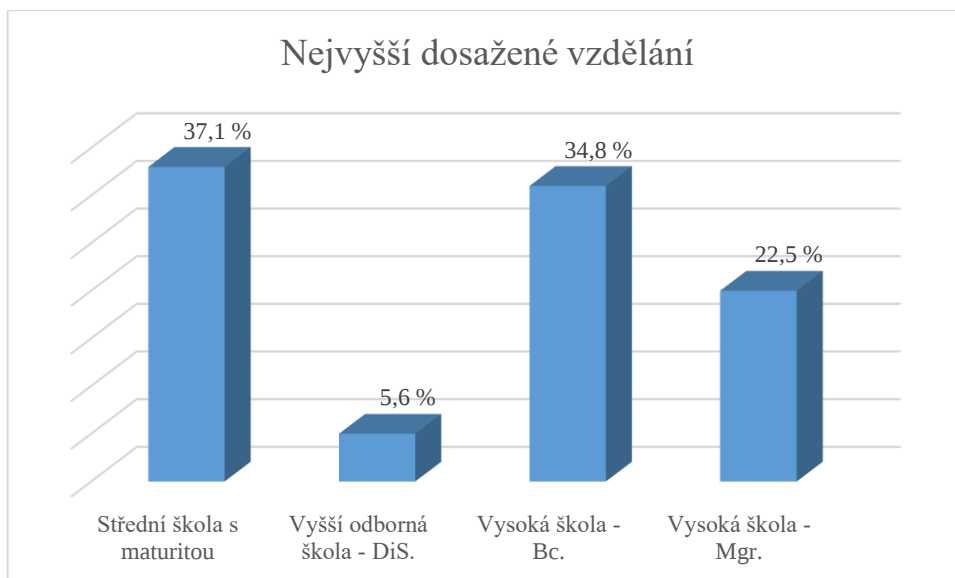
Graf č. 3 – otázka č. 3

Otázka č. 3: Ve kterém kraji ČR sídlí mateřská škola, ve které pracujete?

Nejvíce respondentů tohoto výzkumu pochází z Královéhradeckého kraje. Ovlivněno to bude rozhodně tím, že všechny dotazníky rozeslané na místa, mé praxe v rámci studia na univerzitě, se mi vrátily vyplněné. Došlo tak ke 100 % návratnosti v tomto kraji a odpovědi ve výzkumu tvoří 16,85 %. Naopak nejméně, tedy pouze jeden respondent, který tvoří 1,12 % pochází z kraje Plzeňského.

Větší zájem o teambuildingovou formu spolupráce rodiny a mateřské školy měli respondenti z krajů ležících na Moravě. Zde měli i více zkušeností se zážitkovou pedagogikou a její prvky se často objevují v denním programu mateřských škol. Největší zájem projevili respondenti z Olomouckého kraje, z čehož usuzuji velký vliv Univerzity Palackého a oboru rekreologie, který se zážitkovou pedagogikou zabývá aktivně.

Naopak respondenti z Královéhradeckého kraje zaujímali spíše negativní postoj k teambuildingu a rozšíření spolupráce mezi školou a rodinou.

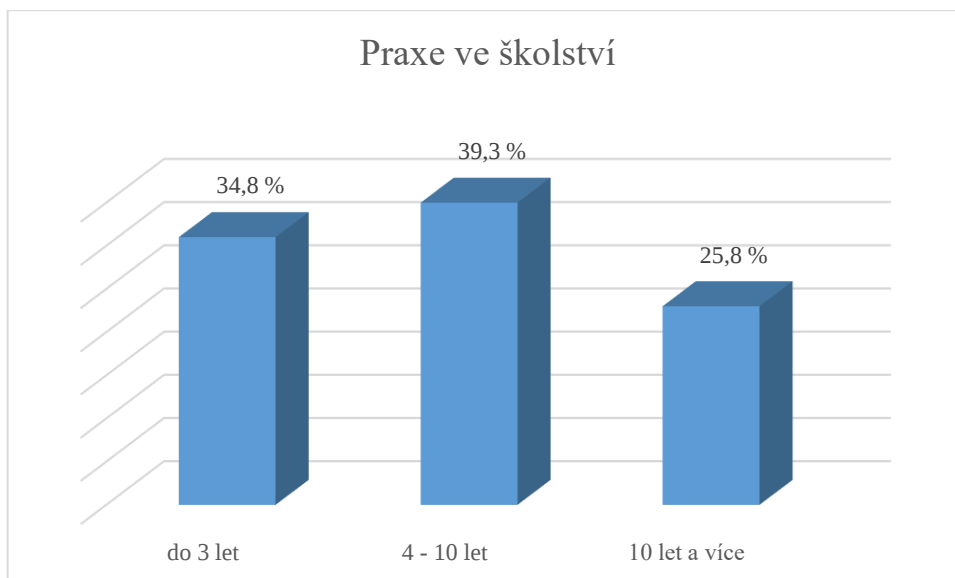
Graf č. 4 – otázka č. 4

Otázka č. 4: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů?

Největšími skupinami respondentů jsou absolventi středních odborných pedagogických škol a absolventi bakalářského studia na vysoké škole. Překvapením pro mne bylo zjištění, že pouze 5 respondentů absolvovalo vyšší odbornou školu a tvoří tak 5,6 % z dotázaných. Vysoké procento, 22,5 %, tvoří absolventi magisterského oboru na vysoké škole.

Z výsledků tak můžeme usoudit, že tendence vysokého vzdělání v oboru Předškolní pedagogika stále roste. To můžeme brát jako velké pozitivum do budoucnosti. Výzkum totiž ukázal, že o teambuilding a zážitkovou pedagogiku mají zájem převážně učitelé s minimálně bakalářským titulem. Což můžeme považovat za důsledek informovanosti a zkušeností v průběhu studia.

Tyto rozdíly se dají snadno odstranit sebevzděláváním či speciálními kurzy pro učitelé mateřských škol, k nimž by měla mít přístup, a být také více informovaná ředitelka či ředitel mateřské školy.

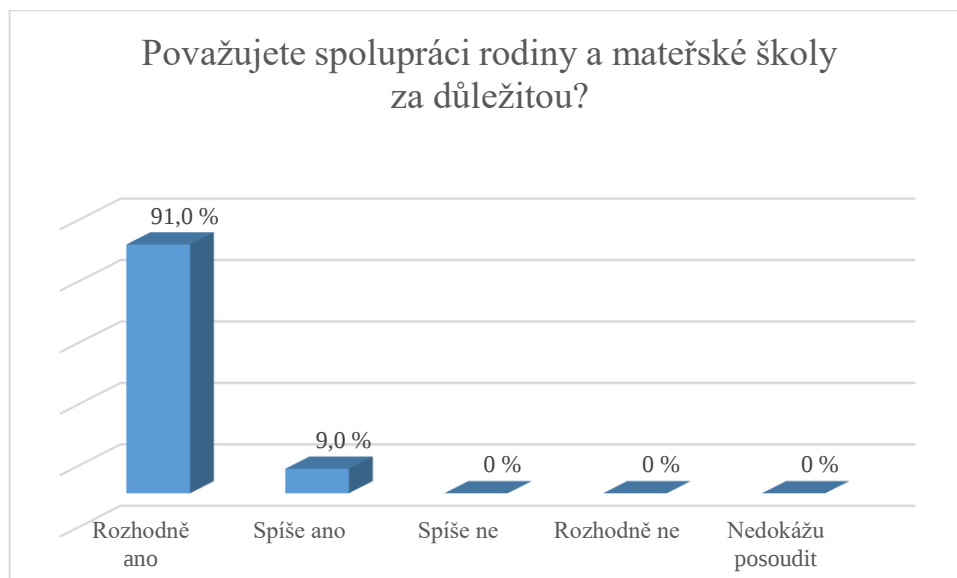

Graf č. 5 – otázka č. 5

Otázka č. 5: Délka praxe ve školství?

Výsledky této otázky mě potěšily. Všechny tři kategorie jsou v podstatě vyrovnané. Respondentů s praxí do 3 let bylo 31, s praxí v rozmezí 4 – 10 let nejvíce, 35 a na závěr učitelů s praxí delších než 10 let se výzkumu zúčastnilo 23. Jedná se tudíž v podstatě o vyrovnanou skupinu respondentů.

Délka trvání praxe nemá velký význam na postoj ke spolupráci rodiny a mateřské školy. Na základě výsledků této otázky si můžeme dovolit prohlásit, že jestli pracuje učitelka v mateřské škole rok či 10 let, není v tomto směru podstatné. Názory na zážitkovou pedagogiku a teambuilding se v průběhu praxe učitelů nemění.

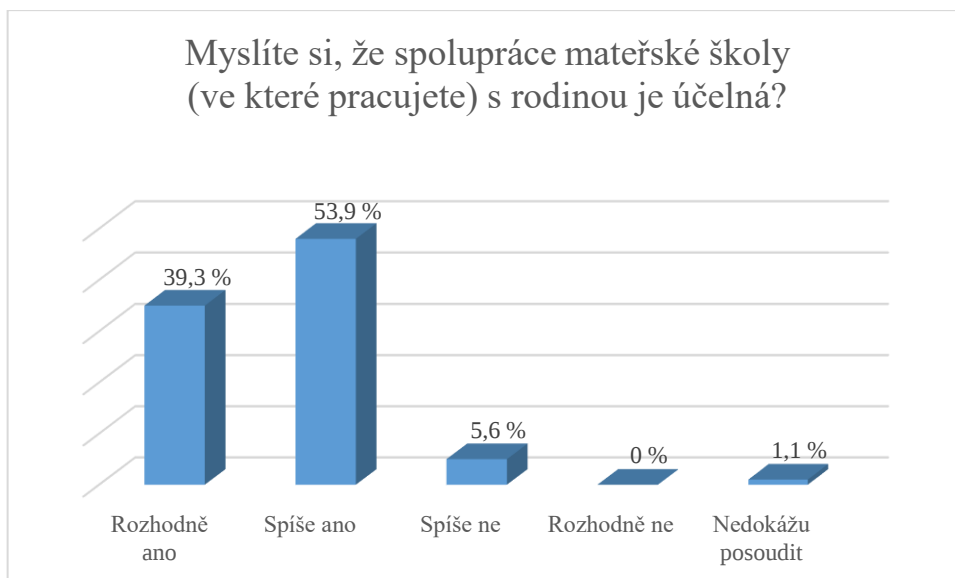
Graf č. 6 – otázka č. 6

Otázka č. 6: Považujete spolupráci rodiny a mateřské školy za důležitou?

Velice důležitá a podstatná otázka celého výzkumu. Na otázce, zda učitelé považují spolupráci rodiny a mateřské školy důležitou, je postaven celý výzkum a případná následná intervence v mateřských školách.

Všichni respondenti, tzn, 87 učitelek a 2 učitelé mateřské školy, odpověděli kladně. Z nichž 81 (91 %) považuje spolupráci rozhodně za důležitou a 8 (9 %) za spíše důležitou.

S výsledky této otázky jsem naprosto spokojená a příjemně překvapená. Musím uznat, že jsem díky svým vlastním zkušenostem s kolegyněmi v mateřské škole, podceňovala všechny ostatní. Očekávala jsem i negativní odpovědi.

Graf č. 7 – otázka č. 7

Otázka č. 7: Myslíte si, že spolupráce mateřské školy (ve které pracujete) s rodinou je účelná?

Spolupráci stávající mateřské školy, ve které respondenti pracují, považuje většina za účelnou. 35 respondentů odpovědělo na tuto otázku rozhodně ano, přičemž tvoří skupina 39,3 % z celkového počtu. Odpověď s nejvyšším počtem respondentů (48) je spíše ano, v procentuálním vyjádření se vyšplhala nad polovinu, 53,9 %.

Předpokládala jsem, že se objeví více odpovědí spíše ne a určitě ne. Avšak k pozitivnímu překvapení odpovědělo pouze 5 respondentů spíše ne a nulová hodnota zůstala na odpovědi rozhodně ne.

Nepochopitelné pro mne zůstává odpověď nedokážu posoudit, která si našla jednoho respondenta a tvoří tak 1,1 % odpovědí. Vzhledem k tomu, že odpovídali pouze učitelé mateřských škol, nevidím důvod k takovéto odpovědi. Každý učitel by měl umět posoudit situaci v rámci spolupráce s rodinou a její funkčnost.

Otázka č. 8: Jak mateřská škola (ve které pracujete) spolupracuje s rodinou?

Uveďte příklady

V této otevřené otázce se objevovaly klasické formy a způsoby spolupráce a komunikace mezi rodinou a mateřskou školou. Téměř ve všech odpovědích respondentů jsem zaznamenala druhy a způsoby spolupráce, které lze rozdělit do tří hlavních skupin:

- **Zapojení rodičů do chodu MŠ:** besídky, tvoření, dílny s rodiči k příležitostem různých oslav, svátků, ročních období, školní jarmarky, čtení rodičů a prarodičů dětem, účast na výletech, účast rodičů při kroužcích, dotazníky pro zpětnou vazbu MŠ
- **Osobní setkání a rozhovory:** každodenní konzultace s rodiči, vymezené, předem stanovené konzultační hodiny a dny, třídní (rodičovské) schůzky
- **Pomoc ze strany rodičů:** finanční a sponzorské dary, výtvarný materiál, pomoc při práci na pozemku, budování nových věcí či opravy stávajících, pomoc při pořádání akcí, umožnění například návštěvy vlastní farmy či zajímavého místa, přednášky o povolání

Mezi méně časté odpovědi můžeme zařadit také poskytování služeb a vzdělávání rodičům. Jedná se o workshopy a odborné přednášky, které zprostředkovává buď mateřská škola a její zaměstnanci nebo někdo z rodičů.

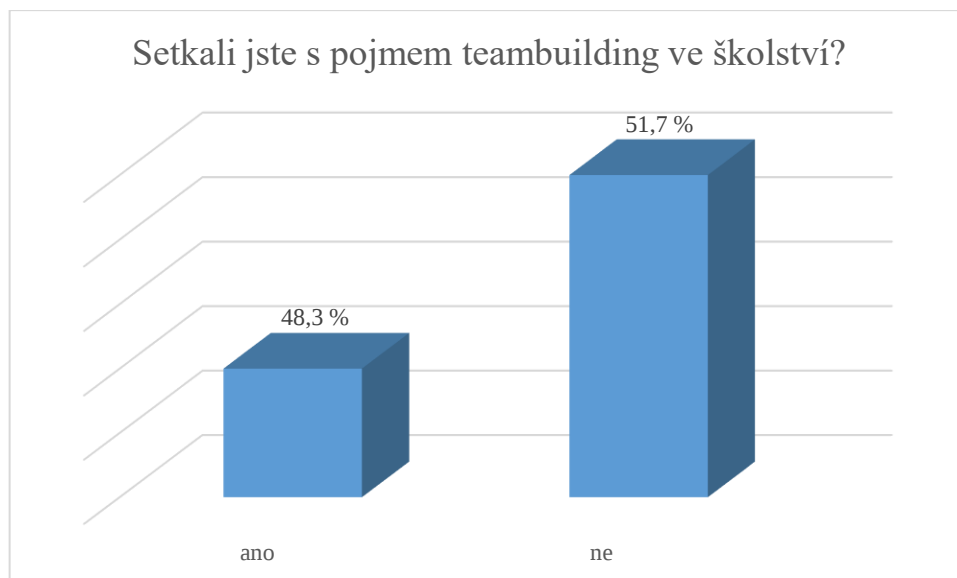
Při některých mateřských školách funguje také tzv. Sdružení přátel školy, či „spolek rodičů“, kteří se starají o spolupráci mateřské školy a rodiny z pohledu rodiče.

Mně mě překvapilo, že na přibližně polovině mateřských škol mohou rodiče zasahovat do tvorby měsíčních plánů a třídních vzdělávacích plánů.

Na všech školách pak funguje spolupráce pomocí nástěnek, kdy se spíše jedná o zprostředkování informací než spolupráci v pravém slova smyslu.

Vyzdvihnout bych chtěla mateřské školy, které se řídí programem „Začít spolu“. Ty uvádějí, že pravidelně docházejí do mateřské školy rodiče a ukazují dětem, co umí, v čem se mohou zlepšit a co se mohou naučit.

V odpovědích respondentů na tuto otázku jsem také našla známku zážitkové pedagogiky. Jedná se o pravidelné společné dny dětí s rodiči. Rodiče společně s učitelkami vytvářejí program na tyto dny. Tráví je v přírodě, pokud to počasí dovolí.

Graf č. 8 – otázka č. 9

Otázka č. 9: Setkali jste se s pojmem teambuilding ve školství?

Na tuto otázku odpovědělo 43 respondentů, kteří tvoří 48,3 %, ano a 46 respondentů, kteří tvoří 51,7 % ne. V celkovém výsledku si můžeme dovolit říci, že polovina respondentů se s teambuildingem ve školství setkala a polovina nesetkala. Což vychází jako docela velké pozitivum a překvapení.

Mé očekávání bylo spíše pesimistické. Domnívala jsem se, že většina učitelů mateřských škol se s teambuildingem ve školství nikdy nesetkala. Tento fakt však podporuje další možnost růstu povědomí o teambuildingu a také jeho zavedení do předškolní výchovy.

Již nyní se 48,3 % respondentů s teambuildingem ve školství setkalo a je jen na nás (lidech, kteří o téma teambuildingu mají zájem), aby se stal žádanou součástí celého předškolního vzdělávání v České republice.

Otázka č. 10: Znáte význam slova teambuilding?

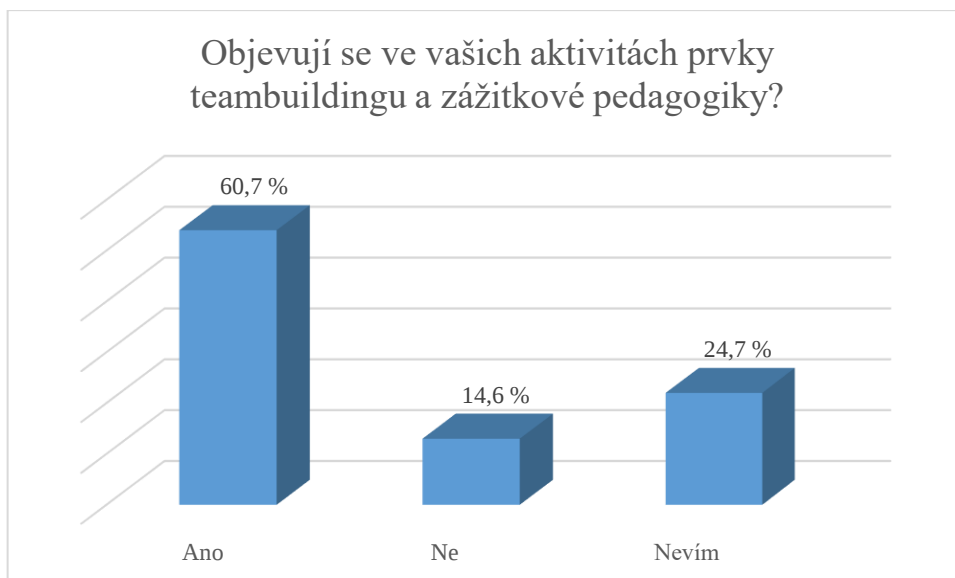
Odpovědi respondentů mě mile překvapily. Převážná většina, tedy 71,91 %, dokázala zcela vysvětlit, popřípadě částečně popsat význam slova teambuilding a jeho funkce a cíle. Na druhou stranu, 25 respondentů, 28,09 %, odpovědělo na tuto otázku slovem ne. Nesnažili se ani jakkoliv popsat jejich představu o tomto termínu.

Objevila se zde jedna odpověď s doslovným překladem z anglického originálu. Cituji „Z angličtiny *team – tým, building – stavění. Aktivita na zlepšení vztahu v dané skupině.*“

Mezi nejčastější odpovědi můžeme zařadit tyto odpovědi a dále je rozdělit do tří skupin, se stejnými charakteristickými znaky.

- Stmelování kolektivu, společná setkání, utužení kolektivu, poznání druhých, výměna názorů, výměna zkušeností
- Týmová spolupráce, vědomé udržování dobrých vztahů na pracovišti, vytváření efektivního týmu lidí, určování kompetencí jednotlivých členů skupiny
- Zábavné setkání, setkání a společné odpočívání, zajímavá přednáška pro celý tým, týmové sportování, zážitkové hry

Objevily se i odpovědi, o kterých se zmiňuje literatura ve smyslu takovém, že si lidé často pletou teambuilding s jakýmkoliv večírkem apod.... cituji: „*Společné setkání na určité téma, volná zábava, např. zpěv, bowling, ...*“ či „*Zaměstnanecké odpočinkové setkání*“

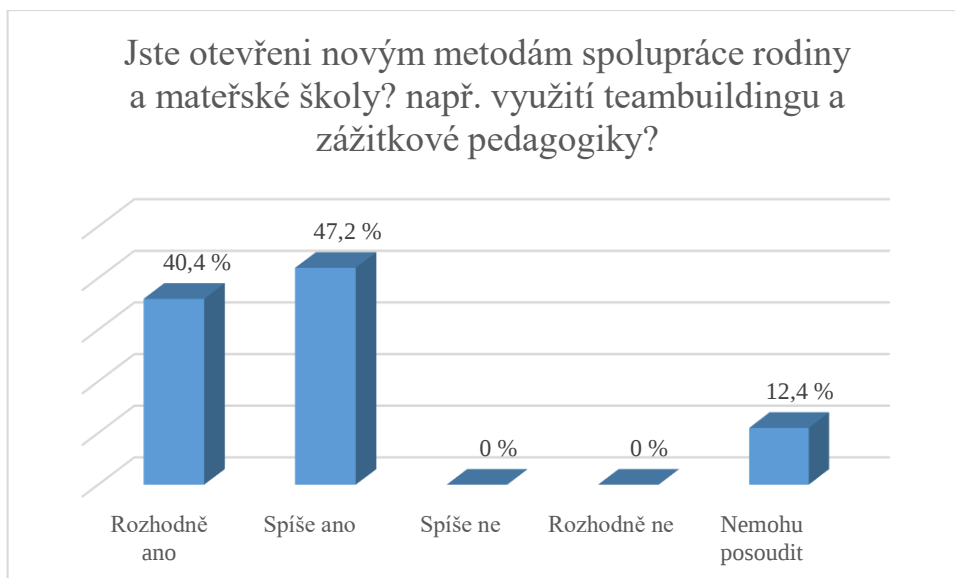
Graf č. 9 – otázka č. 11

Otázka č. 11: Objevují se ve vašich aktivitách prvky teambuildingu a zážitkové pedagogiky?

U této otázky si odpověď ano či ne mohli zvolit pouze respondenti, kteří znají význam slova teambuilding a zážitkové pedagogiky. Což v podstatě částečně limituje využití této otázky v rámci výzkumu. 22 respondentů, kteří tvoří 24,7 %, tak odpověděli slovem nevím. Předpokládá se, že odpověděli takto právě proto, že neví, jaké aktivity a prvky do tohoto odvětví spadají. Polemizovat pak můžeme nad otázkou, zda prvky teambuildingu a zážitkové pedagogiky využívají, jen neumějí zařadit, nebo nevyužívají vůbec.

Naopak velké množství respondentů, a to více než polovina (54 – 60,7 %), udalo, že prvky teambuildingu a zážitkové pedagogiky ve svých aktivitách používá. I přes to, že v rámci předškolní výchovy neexistuje žádný program zážitkové pedagogiky, tak si učitelé umějí poradit a sami si vymýšlejí či upravují různé aktivity tak, aby se dalo hovořit o zážitkové pedagogice. Otázkou však zůstává, zda se jedná pouze o aktivity, které si děti „zažijí“ anebo, zda s aktivitami dále učitelé pracují.

Pouze 13 respondentů odpovědělo slovem ne. Tvoří tak skupinu 14,6 % tázaných.

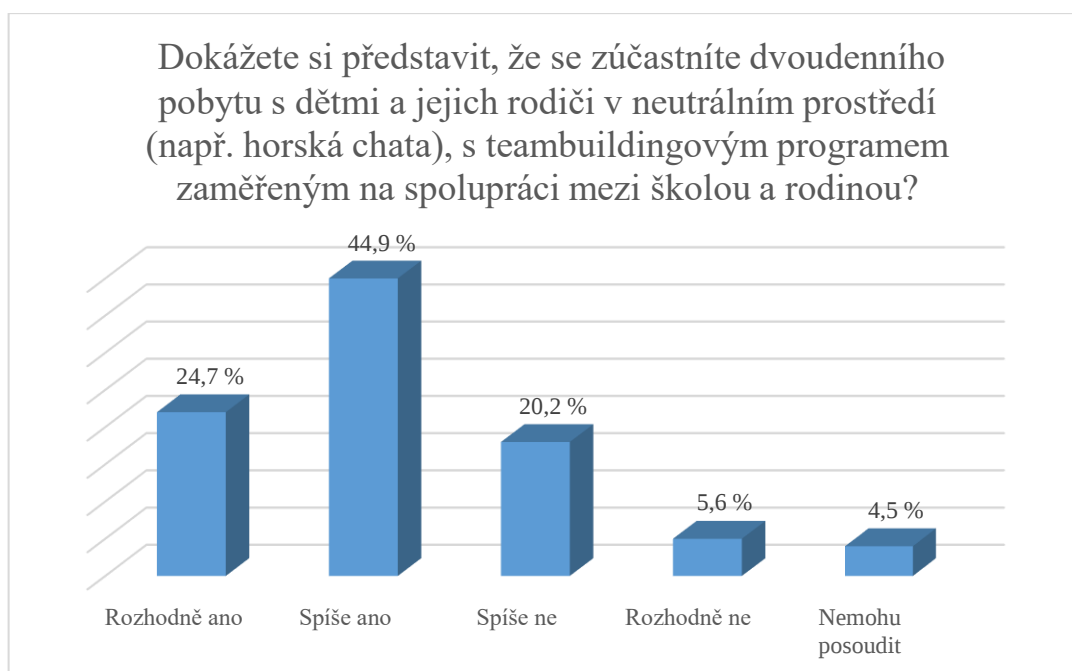
Graf č. 10 – otázka č. 12

Otázka č. 12: Jste otevřeni novým metodám spolupráce rodiny a mateřské školy? Např. využití teambuildingu a zážitkové pedagogiky?

78 respondentů, tedy 87,6 %, je podle odpovědí otevřeno novým metodám spolupráce rodiny a mateřské školy, a také využití pro spolupráci teambuildingu a zážitkové pedagogiky.

Přesněji řečeno, 40,4 % respondentů odpovědělo na otázku odpovědí rozhodně ano. 47,2 % respondentů odpovědělo spíše ano. Zbýlých 12,4 % respondentů odpovědělo nemohu posoudit. Což můžeme stejně jako v předchozí otázce přisoudit neznalosti teambuildingu a zážitkové pedagogiky.

Zjištění výsledků této otázky ve mně vyvolává příjemné pocity a stává se pro mne motivací. Vidím zde potenciál teambuildingu a možnost uplatnění zážitkové pedagogiky v předškolních zařízeních. Učitelé v mateřských školách jsou novým a netradičním či alternativním formám otevření a nikdo z respondentů tuto možnost nezamítl, tedy neodpověděl spíše ne, ani rozhodně ne.

Graf č. 11 – otázka č. 13

Otázka č. 13: Dokážete si představit, že se zúčastníte dvoudenního pobytu s dětmi a jejich rodiči v neutrálním prostředí (např. horská chata), s teambuildingovým programem zaměřeným na spolupráci mezi školou a rodinou?

U této otázky se již poprvé objevily odpovědi rozhodně ne, a to v počtu 5 respondentů, což činí 5,6 %. 20,2 % tvoří odpovědi 18 respondentů, kteří zvolili odpověď spíše ne. U těchto respondentů se dá předpokládat změna názoru po předložení programu, kalkulace ceny či zjištění žádanosti u rodičů dětí konkrétní třídy.

V celkovém počtu převahují odpovědi kladné. 62 respondentů, tedy 69,6 % z celkového počtu, by si dokázalo takovýto pobyt v neutrálním prostředí představit. Mezi těmito učiteli mateřských škol bychom pak mohli hledat budoucí zájemce o teambuildingový program.

Odpovědi nemohu posoudit mě docela překvapily. Otázka zněla tak, že se jedná o subjektivní pocit a názor tázaného učitele, proto nevidím důvod této odpovědi. Je však možné, že takto odpověděli opět respondenti, kteří neznají význam zážitkové pedagogiky a teambuildingu.

Otázka č. 14: Krátce prosím odůvodněte svou předchozí odpověď

Odpovědi a odůvodnění předcházející odpovědi byly často překvapující až zarážející. Odůvodnění odpovědí rozhodně ano a spíše ano můžeme shrnout do pár bodů. Respondenti se většinou shodovali a jejich odpovědi se opakovaly.

Mezi nejdůležitější a nosné odpovědi v kladném slova smyslu patří:

- Dojde ke zjištění, jak mezi sebou děti a rodiče komunikují mimo MŠ, zajímavá zkušenost, otevření se rodičům, poznání se navzájem, zlepšení a prospěch v rámci spolupráce, upevnění vztahů, poznání rodinného zázemí, lepší uvolnění v neutrálním prostředí, prohloubení důvěry mezi učitelem a rodičem, společná práce při výchově a vzdělávání dětí, opuštění rodinného „bezpečného“ prostředí

Zajímavé byly odpovědi respondentů, kteří v předcházející otázce odpověděli tak, že si nedokáží představit takovýto pobyt. Nejfrekventovanější důvody byly:

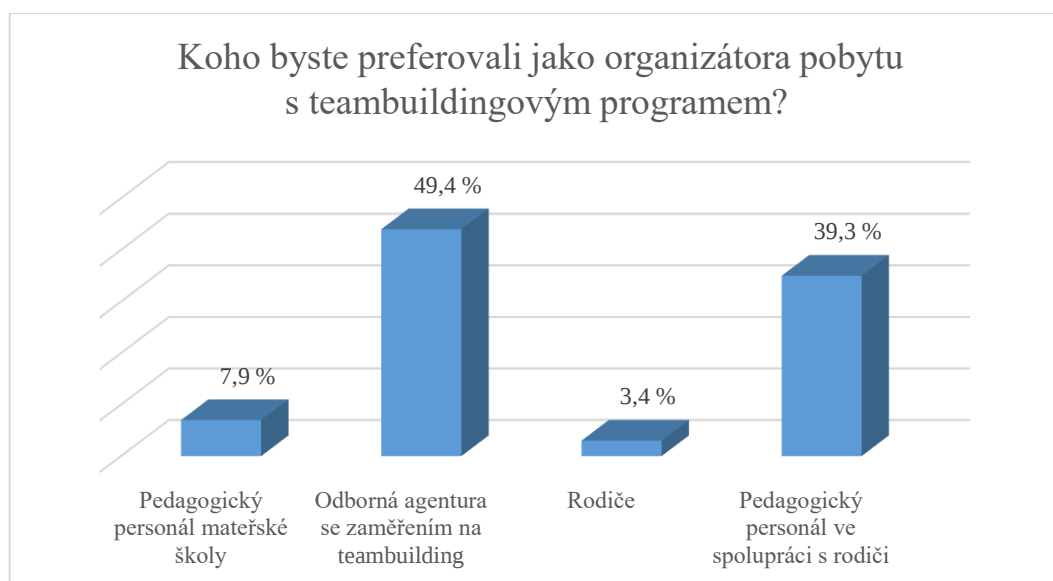
- Neumím si představit, není to vhodné, nezvyklá situace, rodiče nemají zájem ani o aktuální spolupráci, časová a finanční náročnost

Největší problém spatřují respondenti ve sdílení soukromí a využívání svého volného času pro práci. Z odpovědí lze vyčíst, že někteří učitelé mateřských škol jsou přetíženi či nehodlají dělat pro práci a rozvoj spolupráce nic navíc. Cituji: *„Jsem příliš unavená a neobětuji svůj volný čas.“* Dále také spousta odpovědí vyplývá z předpokladů respondentů vzhledem k postoji rodičů. *„Domnívám se, že tyto kroky jsou až nad rámec ve školství. Rodiče už nyní mají velké možnosti při rozhodování chodu v MŠ a také velké možnosti seznámit se s učitelkou. Jako učitelka si ráda popovídám s rodiči, mohu s nimi zajít na kávu, ale rozhodně se nebudu věnovat práci o víkendu. Tento čas budu raději věnovat pro mě prioritnějším lidem a věcem.“*

Odpovědi typu, nehodlám dělat nic o víkendu a podobně mě naprosto udivily. Je zde nasnadě otázka, zda učitelé, kteří takto odpovídali jsou se svou prací ztotožnění nebo jsou na ně pouze kladeny vysoké nároky a vytvořili si tak odmítavý postoj ke všemu novému.

Odpovědi, které jsem naprosto nečekala se týkaly chování dětí v přítomnosti rodičů. *„Přítomnost rodičů delší dobu většinou není pro chování dětí přínosná.“*, *„Děti se chovají jinak v MŠ a jinak doma, a navíc si rodiče dětí v přítomnosti učitelek, děti*

tolik nevšímají, za přítomnosti rodičů si děti většinou více dovolí.“ Tyto odpovědi ve mně evokují dojem, že si respondenti představují volnou zábavu během teambuildingového programu. Pro mne je přítomnost rodičů vždy přínosem, ať už se děti chovají jinak nebo naprosto stejně. V každém případě si ze vzniklé situace něco odneseme a můžeme z ní těžit do budoucna.

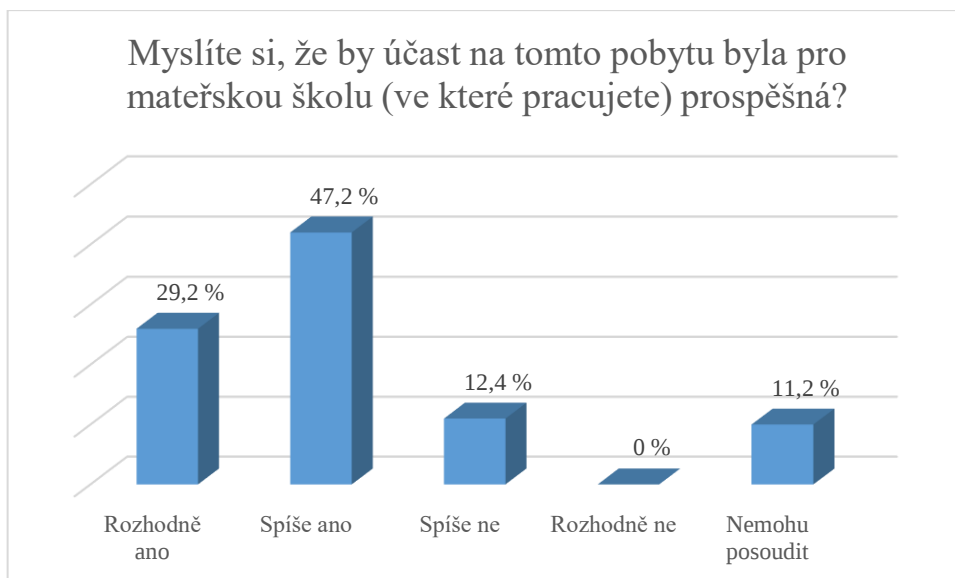
Graf č. 12 – otázka č. 15

Otázka č. 15: Koho byste preferovali jako organizátora pobytu s teambuildingovým programem?

Nejvyšší procenta v této otázce získaly odpovědi, které preferují odbornou agenturu (44 respondentů, 49,4 %) a pedagogický personál ve spolupráci s rodiči (35 respondentů, 39,3 %) jako organizátora pobytu. Předpokládala jsem, že nejvyšší počet respondentů obdrží práce odborná agentura, což se potvrdilo.

Zaráží a překvapuje mě počet respondentů, kteří preferují pedagogický personál ve spolupráci s rodiči. Vzhledem k tomu, že nikdo z respondentů nemá žádné zkušenosti s takovou akcí, se divím, že by ji chtěli organizovat. A to ještě ve spolupráci s rodiči. Osobně si nemyslím, že je to dobrý nápad. Podle mého názoru je lepší, když takovou akci vede nezaujatá osoba či skupina lidí, kteří jsou v daném oboru odborníci. Pokud by však byla příprava a organizace na škole a rodině, mohli bychom přemýšlet a diskutovat o funkci teambuildingu již pomocí vytváření programu a řešení organizace. Společně by musely obě instituce procházet velkými zkouškami a překonávat překážky.

6 respondentů by za organizátora akce volilo pedagogický personál mateřské školy. Tudíž je 7,9 % respondentů ochotno nejen se takového pobytu zúčastnit, ale také jej organizovat. Pouze 3 respondenti, 3,4 %, si zvolili rodiče jako organizátory.

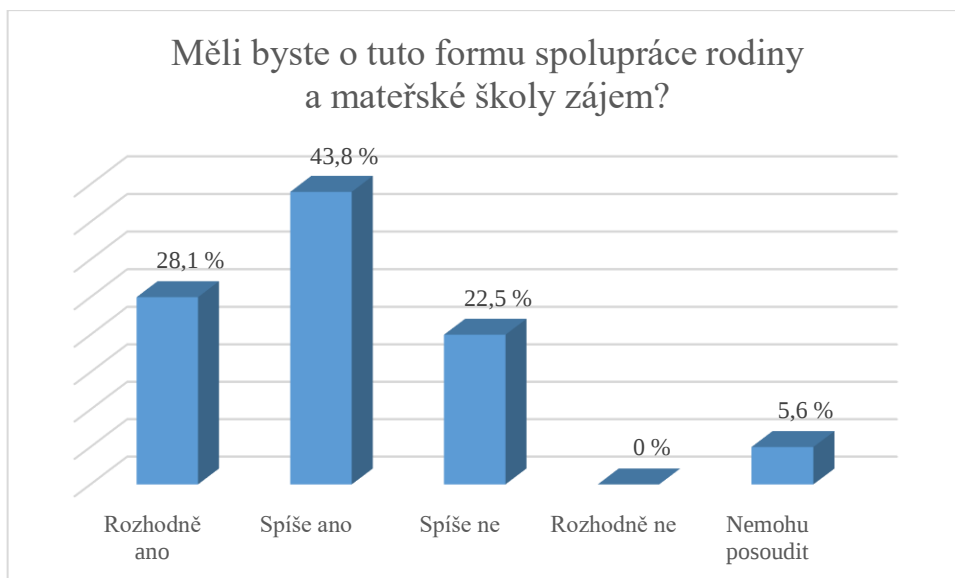
Graf č. 13 – otázka č. 16

Otázka č. 16: Myslíte si, že by účast na tomto pobytu byla pro mateřskou školu (ve které pracujete) prospěšná?

Otázka, která je velice důležitá pro celý výzkum. Jedná se názor a postoj respondentů, učitelů, na prospěšnost pobytu pro mateřskou školu. Nikdo z respondentů neodpověděl rozhodně ne. Překvapivý výsledek vzhledem k tomu, že 5 respondentů si ani nedokáže představit účast na pobytu. Respektive pro celkový výsledek kladný.

29,2 % respondentů (26) rozhodně považuje pobyt s teambuildingovým programem za prospěšný a 47,2 % respondentů (42) za spíše prospěšný.

I přes to, že 11 respondentů odpovědělo spíše ne a 10 respondentů nemůže posoudit, se jedná o převahu odpovědí v kladném slova smyslu. Což znamená silnou motivaci a smysl teambuildingu v rámci spolupráce rodiny a mateřské školy. Tito respondenti jsou budoucími klienty případné agentury, která se bude teambuildingu pro tuto skupinu lidí věnovat.

Graf č. 14 – otázka č. 17

Otázka č. 17: Měli byste o tuto formu spolupráce rodiny a mateřské školy zájem?

Poslední otázka v dotazníku je orientovaná na předběžné zjištění zájmu o teambuilding v mateřských školách pro spolupráci s rodinou.

Vzhledem k tomu, že někteří respondenti neznají teambuilding a jeho význam či podoby, nedokáží si tak představit ani účast na pobytu, objevilo se 5 odpovědí, nemohu posoudit, které tvoří 5,6 % z celkového počtu odpovědí.

Velice příjemné je zjištění výsledku s nejvyšší proměnnou. 43,8 % respondentů odpovědělo spíše ano. 28,1 % respondentů má rozhodně zájem o tuto formu spolupráce.

22,5 %, tedy 20 respondentů, však zvolilo odpověď spíše ne. U této skupiny respondentů můžeme však předpokládat, že se jejich názor může vlivem zkušeností se zážitkovou pedagogikou, dalším vzděláním či větší informovaností o metodě změnit.

Celkově jsem však s výsledky této otázky spokojená. 71,9 % respondentů, což značí více než polovinu, by o teambuildingový program ke zlepšení spolupráce rodiny a mateřské školy zájem mělo.

11 Závěry

11.1 Závěry empirického výzkumu

Cílem praktické části mé diplomové práce bylo zjistit, jak funguje dosavadní spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou a či je vyhovující a funkční. Dalším cílem bylo zjistit, zda je pojem teambuilding a zážitková pedagogika v povědomí učitelů mateřských škol. V neposlední řadě se praktická část zabývala žádaností teambuildingu v mateřských školách napříč Českou republikou.

Při plnění vytyčených cílů empirické části, jsem nejprve pracovala s příslušnou odbornou literaturou a poté vypracovala a analyzovala dotazník pro učitele mateřských škol v České republice. Před zahájením výzkumu jsem si stanovila výzkumné otázky.

VO1: Považují učitelé mateřských škol spolupráci rodiny se školou za důležitou?

Na tuto výzkumnou otázku jsem odpověď získala převážně pomocí otázky číslo 6, která bylo přímo směřovaná k tomuto zjištění. Velmi potěšující a motivující je výsledek, který jsem díky respondentům získala. Všechny 89 respondentů považuje spolupráci rodiny a mateřské školy za důležitou. Avšak pokud se podívám na otázku z hlediska nadhledu na výsledky celého výzkumu, docházím ke zjištění, že několik respondentů si důležitosti spolupráce rodiny a mateřské školy není natolik vědomo. Můj postoj vychází z odpovědí, které se týkaly důvodu účasti či neúčasti na pobytu s teambuildingovým charakterem. Negativní odpovědi respondentů se týkaly převážně nesouhlasu a neochoty budovat tým z rodičů, dětí a učitelů v rámci víkendu čili nepracovního dne. Díky tomu, jsem došla k názoru, že učitelům, kteří odpovídali takto, nemůže přijít spolupráce rodiny a mateřské školy důležitá. Pokud shledám něco důležitým, přizpůsobím se a snažím se, aby to fungovalo, bez ohledu na ztráty či oběti.

Výsledkem tedy je 100 % respondentů považuje spolupráci rodiny se školou za důležitou. Mezi řádky však můžeme vyčíst, že spolupráci sice považují za důležitou, ale část z nich neobětuje svůj volný čas pro zlepšení a zkvalitnění této spolupráce.

VO2: Jaké druhy spolupráce mezi rodinou a školou aktuálně mateřské školy využívají?

Aktuálními prvky a druhy spolupráce mezi rodinou a školou jsou všechny klasické druhy a formy spolupráce, které jsou zakotveny i v odborné literatuře. Téměř v každé mateřské škole, ve které pracují respondenti, se využívají hojně společná setkání s rodiči a spolupráce při různých akcích školy. Ve velkém zastoupení jsou také finanční a sponzorské dary, které napomáhají chodu mateřské školy.

V aktuální spolupráci mateřských škol s rodinou se objevují, v malém množství, prvky zážitkové pedagogiky. Nejedná se přímo o teambuilding, ale prvky se zde již objevují. Což vytváří jakousi základovou plochu, od které se dá odrazit a vytvořit v České republice něco netradičního a zároveň funkčního.

VO3: Jakým způsobem je v povědomí učitelů mateřských škol zakotven pojem teambuilding?

Překvapením je zjištění, že 71,91 % respondentů má základní povědomí o významu pojmu teambuilding. Pojem je v povědomí učitelů zakotven převážně díky znalosti anglického jazyka a zkušeností se zážitkovou pedagogikou. Většina respondentů si dokáže anglické slovo rozložit a přeložit. Odpovědi budování týmu, byly nejčastější. Z výpovědí respondentů lze vyčíst, kdo již má zkušenosti se zážitkovou pedagogikou či teambuildingem. 28,09 % respondentů nezná vůbec význam slova teambuilding.

Zde spatřuji mezeru ve vzdělávání předškolních pedagogů. U těchto respondentů pak vzniká v povědomí názor, že se jedná o něco neznámého a zvláštního, co nepotřebují. Dále se pak odvíjí jejich postoj k celé problematice. Respondenti, kteří význam slova teambuilding neznají, nemají o tuto formu spolupráce ani zájem.

Z výsledků dotazníkového šetření tedy můžeme usoudit, že respondent má správné základní a okrajové povědomí o pojmu teambuilding, uvedl-li, že teambuilding zná.

VO4: Projevují učitelé mateřský škol, které se nacházejí v kraji s většími městy, vyšší zájem o spolupráci s rodiči formou teambuildingu?

Vyšší zájem o spolupráci s rodiči formou teambuildingu rozhodně neprojevují respondenti z krajů, kde se nachází větší města. Odpověď na tuto otázku zní tedy ne. Zájem a kladný vztah k zážitkové pedagogice je ovlivněn převážně strukturou zaměstnání a využívání volného času respondentů. Postoje k teambuildingu ovlivňuje i okolí, ve kterém se respondent nachází. Z výzkumu je patrné, že pokud má respondent k dispozici hory a přírodní místa k volnočasovým aktivitám i práci, má vyšší zájem o zážitkovou pedagogiku než respondent, který pochází z místa industrializovaného. Velkým přínosem pro atraktivnost a žádanost teambuildingu je fakulta rekreologie na Univerzitě Palackého v Olomouci. Studenti zde přicházejí do častého kontaktu se zážitkovou pedagogikou.

VO5: Projevují učitelé ve věku pod 40 let vyšší zájem o spolupráci s rodiči formou teambuildingu?

Nemilým zjištěním je pro mne fakt, že mladší učitelé jeví mnohem menší zájem o spolupráci s rodiči formou teambuildingu. Výzkum ukázal, že učitelé mladší 40 let jsou neochotni využívat pro práci svůj volný čas o víkendu. Naopak učitelé starší 40 let jsou novým metodám otevření a nemají problém pracovat „nad rámec“ své pracovní doby. Docházíme tedy k jakémusi rozkolu. Mladší učitelé jsou sice více informovaní a mají povědomí a zážitkové pedagogice a teambuildingu, ale odmítají práci mimo pracovní dobu. Na druhou stranu jsou však otevření využívání forem zážitkové pedagogiky v rámci výuky. Starší učitelé, kteří by rádi s rodiči spolupracovali netradiční formou a využívali k tomu zážitkovou pedagogiku, nemají dostatek informací.

Dotazníkové šetření tedy ukázalo, že odpověď na tuto výzkumnou otázku je ne. Učitelé ve věku pod 40 let neprojevují vyšší zájem o spolupráci s rodiči formou teambuildingu.

VO6: Do jaké míry ovlivňuje délka praxe učitelů mateřských škol jejich postoj k zážitkové pedagogice a teambuildingu?

Po výsledcích z výzkumu můžeme říci, že délka praxe v podstatě neovlivňuje v žádné míře postoj učitelů k zážitkové pedagogice a teambuildingu. Jedná se o naprosto individuální jev.

Spíše než délka praxe, ovlivňuje do značné míry postoj učitelů dosavadní zkušenost při spolupráci s rodiči a celkové spolupráci uvnitř mateřské školy.

VO7: Kolik procent tázaných učitelů mateřských škol, by si dokázalo představit účast na dvoudenním teambuildingovém pobytu společně s dětmi ze třídy a jejich rodiči?

Celkem 69,9 % respondentů by si dokázalo představit účast na dvoudenním teambuildingovém pobytu společně s dětmi ze třídy a jejich rodiči. 24,7 % respondentů přitom odpovědělo rozhodně ano a 44,9 % respondentů spíše ano.

11.2 Závěry a doporučení pro teorii

Takto získané a aplikované výsledky umožňují bádání v dalších oblastech, například ve vzdělávání učitelů mateřských škol v rámci zážitkové pedagogiky. Zážitková pedagogika a její formy by mohly být zařazeny do výuky na středních odborných školách pedagogických, vyšších školách odborných a univerzitách.

Zážitková pedagogika je stále žádanější forma práce, jen chybí teoretické zpracování v rámci práce s předškolními dětmi ve věku 3–6 let. Prázdninová škola Lipnice, která se zabývá aplikováním zážitkové pedagogiky, v rámci různých programů, mezi náctileté žáky základních a středních škol, by mohla vypracovat a rozvíjet programy právě pro předškolní děti.

Autoři, kteří se zabývají spoluprací mateřské školy a rodiny by se mohli, vzhledem k vývoji společnosti a jejich charakteristik, zaměřit více na netradiční formy spolupráce.

11.3 Závěry a doporučení pro praxi

Z výsledků, které jsem získala, doporučuji pro praxi následující:

- Nabízet více možností a příležitostí učitelům v mateřské škole ke školení a získávání informací o zážitkové pedagogice
- Při akcích mateřské školy, které jsou konány společně s rodiči, využít vždy alespoň jednu či dvě aktivity z oblasti zážitkové pedagogiky a teambuildingu. Nezařazovat pouze klasické, standardní činnosti, u kterých nemusí účastníci moc přemýšlet
- Více se snažit komunikovat a spolupracovat s rodiči na stejné úrovni, jako partneři
- Snažit se o rozšíření metody zážitkové pedagogiky do všech krajů a částí České republiky
- Podpora zavádění a využívání nových a netradičních metod výuky do mateřských škol ze strany zaměstnavatelů
- Využívání metod zážitkové pedagogiky v každodenním provozu mateřské školy

12 Dvoudenní program ke spolupráci rodiny a mateřské školy

Dvoudenní program je vypracován všeobecně pro jakoukoliv skupinu učitelek, dětí z jedné třídy a jejich rodičů. Jedná se o děti ve věkové kategorii 3-6/7 let, proto je v celodenním programu počítáno s potřebným časem pro odpočinek. Jelikož se program vytvářel jako všeobecný, nikoli pro určitou skupinu dospělých a dětí, je zde přibližný časový harmonogram všech činností. Délka a čas strávený s aktivitami se může v konečném výsledku lišit, např. v závislosti na věkovém složení dětí, individuálních vlastností všech účastníků. Motivace u jednotlivých aktivit je závislá na individuálnosti skupiny. Proto zde není obsažena a je nutno ji vytvářet na míru účastníkům. Program také může být ovlivněn počasím. Tento pobyt a jeho program je koncipován tak, že se převážná většina aktivit koná venku, v přírodě. Některé aktivity lze přesunout bez problému do vnitřních prostorů, avšak některé, jako například Living Colours, by se musely vyřadit a nahradit jinými.

První den programu je ze začátku, tzn. v dopoledních hodinách koncipován tak, aby se všichni účastníci adaptovali co nejlépe a nejpříjemněji na nové prostředí. Jsou zde zahrnuty aktivity, které umožňují nejdříve práci lidí, kteří se vzájemně znají (rodiče – děti, děti – učitelé). Poté se volně klidnými aktivitami přechází na menší skupiny a práci v týmech. Odpoledne se objevuje hra, kterou hrají všichni zúčastnění najednou a dochází k velkému sblížení a vytváření osobních kontaktů. Díky této hře mohou být již zařazovány hry a aktivity, které jsou založeny na silné práci týmu.

Druhý den je již „prošpikován“ velkými a strategickými aktivitami, postavené na spolupráci a práci v týmu. Každá aktivita je krátce vyhodnocena ihned po ukončení, ale také se objevují 3 velká hodnocení a reflexe, vždy po větším časovém úseku a více aktivitách.

1. Den

7:00 – odjezd od MŠ (svačina, připravená každou rodinou samostatně, v průběhu cesty)

8:00 – příjezd na místo konání pobytu (horská chata)

8:00 – 8:30 – adaptace na nové prostředí, stěhování do pokojů a vybalování věcí

8:30 – 9:00 – Procházka poslepu

(aktivita pro začátek a adaptaci všech účastníků, ke skupinkám rodičů a dětí se postupně přidávají učitelky jako vedoucí i jako vedené)

Postup: Dítěti se zaváže oči (popřípadě je pouze zavře, pokud se necítí se zavázanýma) a rodič jako jeho průvodce po určitém prostoru. Nejlépe v terénu, který ani jeden nezná. Průvodce se dítěte ptá na jeho pocity, co slyší, co cítí. Necháváme „slepého“ ohmatat si různé struktury, jako jsou stromy, květiny, skály, mech. Role se po určité době vymění.

Cíle: rozvoj poznávacích schopností, cvičení představivosti, řešení problémů a překonávání překážek, spolupráce, koordinace, slovní zásoba, trpělivost, smyslové vnímání, sociální interakce, vcítění se do druhého, uvědomění si prostoru a vlastního těla, důvěra v partnera – vedoucího.

9:00 – 9:30 – Siamská dvojčata

Postup: Rodič si stoupne s dítětem těsně vedle sebe. Rodič i dítě dostane do rukou lepící pásku. Dítě má za úkol spojit svoji nohu s nohou rodiče, přičemž rodič dělá totéž s rukama. Nejdříve se společně jen projdou pomalu po určité trase a poté zdolávají překážky a plní úkoly (např. lehnout si, sednout si, sesbírat něco ze země)

Cíle: uvědomění si příčin a následků, rozvoj jemné a hrubé motoriky, rozvoj kooperace a řešení problémů, sebeuvědomění a sebepoznání, objevování prostoru, koordinace těla, respektování druhého (rodiče)

9:30 – 10:00 – Svačina formou bufetu venku spojena s aktivitou **Obrazce z mraků**

Postup: Celá skupina (tým) si lehne na deku na trávě. Nejdříve mají účastníci čas pro vlastní pozorování nebe a mraků. Hledají symboly a znaky, které jim něco připomínají.

Následně se podělí se skupinou a ostatní se snaží identifikovat správný mrak na obloze. Společně začínají vymýšlet krátký příběh o tom, co na obloze vidí.

Cíle: relaxace, uvolnění, zklidnění, rozvoj tvořivosti, fantazie, poznávací schopnosti, vyjadřování emocí, slovní zásoba a jazyk, sociální interakce, tolerance, umění vyslechnout, kooperace, trpělivost

10:00 – 10:45 – Stavba z papírových tácků a kelímků (všichni účastníci jsou rozděleni do skupin po 8-10 lidech)

Postup: Rodič s dítětem vytvoří tým (jiná varianta vytváření týmu: skupinka dětí x skupinka dospělých, velké skupiny dětí i dospělých – dva týmy proti sobě). Každý tým má k dispozici sadu kelímků a papírových tácků. Jejich úkolem bude postavit věž. Nejedná se o soutěž. Každý tým si zvolí, jak by měla jeho věž vypadat, zda staví do výšky, či zvolí spíše stavbu náročnější na konstrukci. Následuje hodnocení stavitelů i pozorovatelů.

Cíle: procvičení řešení problémů, konstruktivní myšlení, spolupráce, dohoda, komunikace, trpělivost, rozvoj jemné motoriky, slovní zásoba, slovní hodnocení, vyjádření pocitů, poznávací schopnosti

10:45 – 11:30 – Přenášení skrz pavučinu

Postup: Mezi stromy jsou instalovány pavučiny z lan a provázků. Účastníci jsou rozděleni do týmů s maximálně 20 členy. Úkolem je prolézt, přenést či prostrčit všechny členy týmu skrz pavučinu na druhou stranu. Děti se snaží přenášet děti a dospělí dospělé. Při přenášení se nesmí nikdo pavučiny dotknout. Kdo se dostane na druhou stranu musí zde zůstat. Každé místo v pavučině, je možno použít jen jednou.

Cíle: rozvoj spolupráce, koordinace pohybů, fyzická síla, logicko matematické myšlení, rozvržení sil, plánování a strategie, řešení problémů, dohoda

11:30 – 12:00 – ohlédnutí za všemi dopoledními aktivitami, jejich zhodnocení, popsání pocitů, očekávání a prozatímních zkušeností

12:00 – 12:30 – oběd, hygiena

12:30 – 14:30 – odpolední odpočinek

14:30 – 15:00 – **Posílání signálů**

Postup: účastníci jsou rozděleni do týmu po maximálně 25 členech. Stojí v kruhu tak, aby každý na každého dostatečně viděl. Princip hry spočívá v tom, že se nejdříve po kruhu posílá určitý pozdrav, signál (který se si začínající vymyslí – někdo z pořadajících). Pozdravy a signály jsou typu „heeee-ya“ a přitom přeskočí z levé nohy na pravou. Signál postupuje nejdříve ve směru hodinových ručiček po kruhu. Když je signál zvládnut, zvolí se nový pozdrav, signál. Pokud skupina posílání po kruhu zvládá, postoupí se na formu takovou, že signál je posílán jednotlivcům a je zapotřebí dávat ještě větší pozor.

Cíle: rozvoj paměti, koordinace pohybů, zbavení se ostychu, zábava, uvolnění, rychlá a pohotová reakce, trpělivost, dodržování pravidel, vnímání

15:00 – 15:30 – odpolední svačina, hygiena

15:30 – 17:00 – **Hry bez hranic**

Postup: Seznamovací hra, postavená na etnické hudbě v kombinaci s neverbální komunikací. Všichni hráči stojí různě rozptýleni po místnosti či vymezením prostoru venku. Přichází vysvětlení, že navštívíme různé země a budeme poznávat jejich seznamovací obřady. Uvedeme jednotlivé pozdravy. Jako podklad je vždy hudba charakteristická pro daný národ. Posloupnost podzravů je třeba volit tak, aby se postupovalo od lehčích a mírnějších doteků k těm silnějším.

Náměty podzravů:

Afrika: Setkání v noci umožňuje pouze pomocí hmatu poznat druhého. Ohmatává se hlava toho druhého. Vzájemně se účastníci probírají ve vlasech, zkoumají tvar lebky, tvar a velikost obličeje, postavení uší, očí, ...

Rusko, Řecko: Znaky srdečnosti a dobrých úmyslů. Přikládá se ruka na srdeční krajinu druhého, vyměňují se pohledy z očí do očí, a nakonec se účastníci vzájemně představí.

Tibet: Tibetané naslouchají svému vnitřnímu hlasu a při setkání s druhým člověkem se snaží zaslechnout jeho duši. Přiloží ucho k uchu a dlouze naslouchají.

Indie: Tečka na čele, kterou Indové mívají symbolizuje třetí oko, kterým se snaží vidět podstatu každého z nás. Při setkání upřeme pohled z očí do očí a postupně se přibližujeme, až se naše čela dotknou a my se tak snažíme vidět třetím okem.

Jižní Amerika: indiány v jižní Americe bolí záda od nošení těžkých nůšů. Při setkání se tak snaží ulevit si vzájemně a třou se o sebe zády. Mohou se také protahovat a natřásat.

Čína: Číňané mají od práce na rýžových polích a chození ve vodě velmi citlivá chodidla. Při seznamování se dotýkají bosými chodidly a sympatie se projevují propletením nohou.

Mongolsko: pastevci v Mongolsku mají velice dobře vyvinutí čich, pomocí něhož zjišťují velké množství informací. Při setkání se navzájem očichávají. Začínáme od dlaní a postupuje se nahoru až k nosní dírce.

Eskymáci a Nový Zéland: Tření se nosy o sebe. Pro Eskymáky pozdravem předávají teplo a na Novém Zélandu si předávají třením nosů barvy, které je chrání před zlými duchy.

Francie: Jedná se o pozdrav přiložením líčka na líčko – tzv. dvojí políbení. Dává nám příležitost při odchodu druhého mu sdělit ještě něco tajného.

Cíle: seznámení a odbourání zábran v osobním kontaktu, sblížení, sebezpoznání, neverbální komunikace, uvědomění si vlastního těla a prostoru, naslouchání, spolupráce

17:00 – 17:30 – **Člověče, nezlob se**

Postup: Stolní hra převedená do lidských rozměrů. Na prostorném místě (louka, pole, dlážděný plac) se vytyčí herní plán. Plán je zvětšený a průměr okruhu je přibližně 50 metrů. Cílem hry je dostat všechny figurky (hráče) do domečků. První hráč z každého družstva hází kostkou, dokud mu nepadne hodnota šest. V okamžiku, kdy se podaří hodit šestku, hází znovu a výsledné číslo na kostce určuje počet kol, které musí oběhnout po cestě do domečku. Číslo je vyřčeno nahlas, tak aby jej slyšeli všichni hráči. Po oznámení čísla ihned vybíhá a hází další hráč. Padne-li na kostce druhá šestka, hází se znovu a hráč běží součet obou hodů. Hráči se při hře vyhazují tak, že rychlejší se dotkne rukou pomalejšího a ten se vrací do chlívečku a řadí se do fronty.

Cíle: rozvoj rychlosti, sebeovládání, pohotovostní reakce, pochopení a dobrá znalosti pravidel a jejich dodržování

17:30 – 18:00 – večere, hygiena

18:00 – 18:30 – **Věž z kostek**

Postup: účastníci jsou rozděleni do týmů po maximálně 10 hráčích. Každý tým má k dispozici jednu gumičku (která obejmě dřevěnou kostku). Na gumičce je navázáno 10 provázků. Každý člen týmu tahá za jednu gumičku. Členové tudíž stojí v kruhu. Uprostřed jejich kruhu jsou rozloženy dřevěné kostky (počet se odvíjí podle věku účastníků), které mají za úkol postavit na sebe do věže. Mohou však použít pro stavbu pouze gumičku.

Cíle: kooperace, domluva, rozdělení rolí, strategie, jemná i hrubá motorika, trpělivost, řešení problémových situací

18:30 – 19:00 – reflexe a hodnocení celého prvního dne, zadání úkolu na druhý den: každá rodina si připraví 2 tělocvičné prvky na ranní rozcvičku (2 prvky, abychom předešli situaci, že se rodinám prvky shodnou)

19:00 – 20:00 – Večerní hygiena, četba pohádek a vyprávění příběhů, spánek dětí

20:00 – 21:00 – **Jak se doma známe?** (program pouze pro rodiče a učitele)

Postup: Seznamovací hra ve dvojicích (rodič x dítě, dítě x učitelka, rodič x učitelka). Hra se skládá ze dvou částí. V první části si dvojice vyměňují informace ze tří předem daných okruhů. Druhá část hry obsahuje tři kola. V každém kole se vedoucí (moderátor) dvojice ptá na různé otázky (vždy odpovídá jen jeden ze dvojice, poté se vymění). Odpověď je buď zaznamenána na tabulku či papír, nebo vyslovena (v případě předškolních dětí). Vyhrává dvojice, která získá nejvíce bodů = nejvíce se poznala. Mezi okruhy témat můžeme zařadit například: Co mám/nemám rád, co umím/neumím, já a moje rodina.

Cíle: seznámení, sebepoznání, empatie, tolerance, trénink paměti, soustředění, podpora soutěživosti, zábava

21:00 – **ukončení celodenního programu**

2. Den

7:00 – 8:00 – vstávání a rozcvička (všichni účastníci společně venku, jedna rodina po druhé předvádí tělocvičný prvek. Postavení v kruhu, nikdo nevstupuje doprostřed)

8:00 – 8:30 – snídaně, hygiena

8:30 – 9:00 – **Living Colours**

Postup: Dramatická hra na babu, kdy se baba předává rukou namočenou v barvě. Vymezí se prostor o velikosti přibližně 10 x 10 metrů a zem se pokryje bílým plátnem. Účastníci jsou v plavkách, popřípadě v bílém oblečení. Jedná se jednoduchou honičku na vymezeném prostoru. Uprostřed plochy jsou kyblíčky s barvami, do kterých si honiči namáčejí ruce. Nakonec můžeme nechat aktivitu vygradovat, aby se spotřebovala veškerá barva. Součástí této aktivity je také společně mytí.

Cíle: rozvoj pohyblivosti, rychlosti a obratnosti, fyzický kontakt, zábava, odreagování, možnost upravit si pravidla, ovlivnění konce aktivity, spolupráce

9:00 – 9:30 – společné umývání po předchozí hře, součástí celé hry Living Colours

9:30 – 10:00 – dopolední svačina, hygiena

10:00 – 12:00 – **Ekosystémy**

Postup: Poměrně dlouhá a náročná strategická hra, soutěžního charakteru. Týmy mají za úkol vypěstovat co nejvíce zvířat v různých ekosystémech, za něž dostávají body. Tým se skládá z max. 10 dospělých a 8 dětí. V okolí místa hry je nutno předem rozmístit deset stanovišť s jednotlivými zvířaty a tyto stanoviště znázornit do mapy. Týmy jsou složeny z 5-6 hráčů. Úkolem každého týmu je zabezpečit fungování tří ekosystémů, přičemž v každém z nich funguje určitý potravní řetězec. To znamená, že aby jednotliví živočichové přežili, musí mít dostatek potravy. V této hře se potřeba potravy násobí dvojnásobkem, např. jeden čáp potřebuje dvě žáby, každá žába potřebuje dva komáry...

Ekosystémy:

Štika – bělice – perloočka – řasa (1:2:4:8)

Čáp – žába – komár (1:2:4)

Kuna – veverka – oříšek (1:2:4)

Cílem všech týmů je tedy vypěstovat co nejvyšší počet nejvyššího druhu ekosystému tzn. štik (4 body), čápů (3 body) a kun (3 body).

Tato hra se dále dělí na 4 roční období a 3 roky. Změna ročního období je hlasitě oznámena tak, aby všichni členové týmů o změně věděli. Zvířata se mohou nosit pouze po jednom kuse a poté běží znovu pro další kus. Přinesené zvíře se množí podle období, ve kterém bylo přineseno. Koeficienty pro přežití (tzn. množení) jsou předem dané a pokud je koeficient nula, tak nemá organismus vhodné podmínky pro přežití a zemře ihned, jak byl přinesen. Na konci se pak sčítají body za uživená zvířata nejvyššího stupně ekosystému.

Cíle: týmová spolupráce, fyzická zdatnost, vytrvalost, logické a strategické myšlení, komunikace, domluva a slovní zásoba, orientace v prostoru, práce s mapou

12:00 – 12:30 – oběd, hygiena

12:30 – 14:30 – odpolední odpočinek

14:30 – 15:00 – **Sedánek**

Postup: Tato aktivita je v podstatě závod družstev. Družstva, týmy jsou rozděleny tak, že v jednom týmu je maximálně 20 členů. Začátek vypadá tak, že si družstvo sedne jeden vedle druhého. Po startu vybíhá poslední hráč z družstva a sedá si vedle prvního. Ihned, jakmile dosedne, vybíhá zase poslední hráč. Takto se opakuje neustále, dokud celý tým neabsolvuje vytyčenou trasu a „nedosedne“ do cíle.

Cíle: Spolupráce, týmový duch, fyzická síla, morální vlastnosti – dodržování pravidel vybíhání, rychlost, postřeh, hbitost, fyzický kontakt, zábava, překonávání překážek

15:00 – 15:30 – odpolední svačina, hygiena

15.30 – 16:00 – **Vodník**

Postup: Hra vodník je závod týmů. Maximálně 4 týmy. Každý tým má jednu rybářskou kád' naplněnou vodou a tu se snaží pomocí hrníčků a jednoho kbelík vyprázdnit. Musí však doběhnout ke kádi nabrat vodu do hrníčku či kbelíku vodou a běžet na vyznačené místo vodu vylít. Hra končí, když se podaří jednomu z týmů vynést všechnu vodu.

Pokud se stane, že někdo nedodrží pravidla během hry, je potrestán celý tým a to tak, že se přilévá voda do kádě.

Cíle: týmová spolupráce, fyzická zdatnost, psychická odolnost, seberegulace, rozvoj zodpovědnosti, vytrvalost, koordinace pohybů hrubé i jemné motoriky

16:00 – 16:30 – Golf

Postup: Zůstávají týmy z předchozí hry. Jedná se o závodivou hru. Každý tým má jednu golfovou holi (dřevěná větev, kterou si musí na začátku hry najít každý tým sám) a jeden tenisový míček. Úkolem je dostat společně míček ze startu do cílové jamky. Každý hráč odehraje vždy jen jednu ránu a ihned předává holi dalšímu členu v týmu. Ten běží za míčkem a snaží se ho ihned odehrát zase o kus dál. Postupně se tak celé družstvo dostává blíž a blíž k cíli.

Cíle: spolupráce, koordinace, fyzická zdatnost, vytrvalost, pohotovost, domluva, dodržování pravidel, zábava, povzbuzování, řešení problémů a zdolávání překážek

16:30 – 17:00 – závěrečné hodnocení celého pobytu ze strany všech účastníků i organizátorů. Vyslovení prospěchu a nepodařených záležitostí. Vytváření myšlenkové mapy víkendu (individuálně)

17:00 – 17:30 – balení věcí, příprava na cestu

17:30 – 18:00 – večeře, hygiena

18:00 – odjezd z místa konání

19:00 – příjezd domů

13 Závěr

Předložená práce přibližuje problematiku spolupráce rodiny a mateřské školy a využívání netradiční formy kooperace pomocí zážitkové pedagogiky a teambuildingu. Spolupráce je důležitý prvek celého předškolního vzdělávání. Na výchově a vzdělávání dětí se podílejí dvě instituce, rodina a mateřská škola. Předpokladem pro úspěšnou a kvalitní edukaci je tedy jejich vzájemná součinnost.

Spolupráce na úrovni mateřské školy a rodiny je v dnešní době poměrně rozsáhlá. Zůstala však na pomezí klasických metod. S rozvojem doby se nabízejí nové a moderní trendy ve spolupráci, kterým jsou podle výzkumu učitelé v České republice poměrně dost nakloněni.

Zážitková pedagogika a teambuilding jsou v České republice a vzdělávání náctiletých, adolescentů a dospělých poměrně rozšířené metody. Avšak neexistuje nabídka pro předškolní děti a jejich okolí.

Mým záměrem bylo dozvědět se, zda mají učitelé v mateřských školách povědomí o zážitkové pedagogice a teambuildingu a zjistit, zda by v případě nabídky, byla také poptávka po teambuildingovém pobytu pro učitele a rodiče s dětmi. Výzkum přinesl zjištění, že čeští předškolní pedagogové jeví poměrně vysoký zájem o nový druh spolupráce a zážitková pedagogika je pro ně atraktivní metoda. Výsledek poskytuje příležitost a motivaci v rámci vytvoření teambuildingových programů pro věkovou kategorii předškolních dětí s předpokladem vysokého úspěchu u učitelů mateřských škol. Vzhledem k tomu, že se chystám věnovat rozvoji zážitkové pedagogiky a teambuildingu pro předškolní děti, jsou pro mne výsledky výzkumu velice důležité a podstatné.

Po ukončení studia chci využít tuto diplomovou práci jako základní kámen, na kterém budu stavět a budovat teambuildingové programy pro zlepšení spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou.

Referenční seznam

- Daňková, M. (2008). *Koučování: kdy, jak a proč*. Praha: Grada Publishing
- Čapek, R. (2013). *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada
- Hanuš, & Chytilová (2009). *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada Publishing
- Helus, Z. (2007). *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada
- Hermochová, S. (2006). *Teambuilding*. Praha: Grada Publishing
- Hrkal, J. & Hanuš, R. (Eds.). (2007). *Zlatý fond her II*. Praha: Portál
- Kirchner, J. (2009). *Psychologie prožitku a dobrodružství: pro pedagogiku a psychoterapii*. Brno: Computer Press
- Kolajová, L. (2006). *Týmová spolupráce: jak efektivně vést tým pro dosažení nejlepších výsledků*. Praha: Grada Publishing
- Kotátková, S. (2008). *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada Publishing
- Lažová, L. (2013). *Mateřská škola komunikuje s rodiči*. Praha: Portál
- Mareš, J. (2006). *Manuál pro tvůrce a uživatele studentského posuzování výuky*. Praha: Karolinum
- Miller, B., C. (2007). *Teambuilding – 50 krátkých aktivit*. Brno: Computer Press
- MŠMT. (2004). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický
- MŠMT. (2004). *Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání*. Praha: MŠMT
- MŠMT. (2004). *Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. Praha: MŠMT
- Neuman, J. (2013). Koncept „Zážitkové pedagogiky“ – přínosy i kritické pohledy. In M. Šauerová (Ed.), *Zážitková pedagogika a možnosti jejího využití při práci s vybranými cílovými skupinami* (s. 8-18). Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra.
- Payne, V. (2007). *Teambuilding workshop*. Brno: Computer Press
- Pohnětalová, Y. (2015). *Vztahy školy a rodiny*. Hradec Králové: Gaudeamus

- Průcha, J. (2005). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2009). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál
- Rabušicová, M., Šedřová, K., Trnková, K., & Čiháček, V. (2004). *Škola a /versus rodina*. Brno: Masarykova univerzita
- Slavíková, L. (2003). *Školský management: Řízení školy a pedagogického procesu*. Praha: Univerzita Karlova
- Skutil, M. (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál
- Šedřová, K. (2009). Tiché partnerství: vztahy mezi rodiči a učitelkami na prvním stupni základní školy. In *Studia paedagogica* (s. 27-52). Brno: Masarykova univerzita
- Šmelová, E. (2004). *Mateřská škola, teorie a praxe I*. Olomouc: Univerzita Palackého
- Šprachtová, L. (2017). *Rodina a mateřská škola*. Verlag Dashöfer nakladatelství odborné literatury. Dostupné z: http://www.dashofer.cz/download/ukazky/2_6_rodina_a_materska_skola.pdf
- Tern. (2017). *Teambuilding – budování týmu*. [vid. 2017-06-08]. Dostupné z: <http://www.tern.cz/teambuilding>
- Vážanský, M. (1992). *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: Masarykova univerzita
- Walterová, E. (2006). *Srovnávací pedagogika: Vývoj a proměny v globálním kontextu*. Praha: Univerzita Karlova
- Warner, P. (2005). *6x25 her rozvíjejících schopnosti a dovednosti dítěte: náměty pro rodiče dětí ve věku od 3 do 6 let*. Praha: Portál
- Zahrádková, E. (2005). *Teambuilding – cesta k efektivní spolupráci*. Praha: Portál
- Zouňková, D. (Ed.). (2007). *Zlatý fond her III*. Praha: Portál

Přílohy

Příloha č. 1 – dotazník

Teambuilding jako forma spolupráce rodiny a mateřské školy

Teambuilding jako forma spolupráce rodiny a mateřské školy

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku.

1. Pohlaví

☐ žena

☐ muž

2. Věk

☐ do 25 let

☐ 26-30 let

☐ 31-40 let

☐ 41-50 let

☐ více než 51 let

3. Ve kterém kraji ČR sídlí mateřská škola, ve které pracujete?

4. Nejvyšší dosažené vzdělání

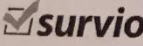
☐ Střední škola s maturitou

☐ Vyšší odborná škola - DiS.

☐ Vysoká škola - Bc.

☐ Vysoká škola - Mgr.

---

 on-line dotazníky zdarma – www.survio.com

1

5. Praxe ve školství

- ☐ do 3 let
☐ 4 - 10 let
☐ 10 let a více

6. Považujete spolupráci rodiny a mateřské školy za důležitou?

- ☐ Rozhodně ano
☐ Spíše ano
☐ Spíše ne
☐ Rozhodně ne
☐ Nedokážu posoudit

7. Myslíte si, že spolupráce mateřské školy (ve které pracujete) s rodinou je účelná?

- ☐ Rozhodně ano
☐ Spíše ano
☐ Spíše ne
☐ Rozhodně ne
☐ Nedokážu posoudit

8. Jak mateřská škola (ve které pracujete) spolupracuje s rodinou? Uvedte příklady

9. Setkali jste s pojmem teambuilding ve školství?

- ☐ ano
☐ ne

10. Znáte význam slova teambuilding?

Nápověda k otázce: *Pokud ne - odpovězte slovem ne, pokud ano - vysvětlíte*

11. Objevují se ve vašich aktivitách prvky teambuildingu a zážitkové pedagogiky?

- ☐ Ano
☐ Ne
☐ Nevím

12. Jste otevření novým metodám spolupráce rodiny a mateřské školy? např. využití teambuildingu a zážitkové pedagogiky?

- ☐ Rozhodně ano
☐ Spíše ano
☐ Spíše ne
☐ Rozhodně ne
☐ Nemohu posoudit

13. Dokážete si představit, že se zúčastníte dvoudenního pobytu s dětmi a jejich rodiči v neutrálním prostředí (např. horská chata), s teambuildingovým programem zaměřeným na spolupráci mezi školou a rodinou?

- ☐ Rozhodně ano
☐ Spíše ano
☐ Spíše ne
☐ Rozhodně ne
☐ Nemohu posoudit

14. Krátce prosím odůvodněte svou předchozí odpověď

15. Koho byste preferovali jako organizátora pobytu s teambuildingovým programem?

- ☐ Pedagogický personál mateřské školy
- ☐ Odborná agentura se zaměřením na teambuilding
- ☐ Rodiče
- ☐ Pedagogický personál ve spolupráci s rodiči

16. Myslíte si, že by účast na tomto pobytu byla pro mateřskou školu (ve které pracujete) prospěšná?

- ☐ Rozhodně ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Rozhodně ne
- ☐ Nemohu posoudit

17. Měli byste o tuto formu spolupráce rodiny a mateřské školy zájem?

- ☐ Rozhodně ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Rozhodně ne
- ☐ Nemohu posoudit